

BEVERREGISTRERING I VESTRE OG ØSTRE TOTEN KOMMUNE – 2020

15.FEBRUAR.2021

RAPPORT 2020:29

Utførende institusjon:

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS

Prosjektansvarlig:

Elida Sandneseng
Lea Hoch

Oppdragsgiver:

Innlandet Fylkeskommune

Kontaktperson:

Ingvild Beate Røise

Referanse:

Hoch, L. & Sandneseng, E. 2020. Beverregistrering i Vestre og Østre Toten kommune. Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS. Rapport 2020:29.

Sammendrag:

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS har utført beverregistrering i Vestre og Østre Toten kommune. Resultatene baserer seg på feltregistreringer utført i høst 2020 og er sammenstilt i denne rapporten. Nyregistreringer med koordinater er blitt lagt inn i Artsobservasjoner.

Undersøkelsen kommer frem til 7 aktive beverkolonier i Vestre Toten og 10 kolonier i Østre Toten kommune i 2020.

Prosjektet er finansiert av Innlandet Fylkeskommune med tilskudd fra viltformål og viltmidler fra enkelte kommuner.

Emneord:

Bever, *Castor fiber*, Vestre Toten, Østre Toten, Feltregistreringer

Innhold

Innledning	4
Beverens økologi.....	4
Metode	6
Spørreundersøkelsen	6
Feltarbeid	6
Bestandsestimat.....	7
Resultat	8
Oversikt over beveraktivitet i Vestre Toten kommune	8
Oversikt over beveraktivitet i Østre Toten kommune	19
Diskusjon	35
Vestre Toten.....	35
Østre Toten	36
Konklusjon og videre arbeid	38
Kilder	39
Vedlegg	40
1. Områder kartlagt i Vestre Toten	40
1. Områder kartlagt i Østre Toten.....	51
2. Kart over bebodde beverhytter i Østre Toten i 2001	59

Innledning

Bever (*Castor fiber*) er Norges største gnager og kan bli over 25 kilo. Den ble tidligere hardt jaktet på grunn av et verdifullt skinn, kjøtt og bevergjel (brukt i medisin). Dette førte til at beveren forsvant fra flere områder (Halley & Rosell 2003). I Innlandet var beveren borte i flere år, men den er nå tilbake i mange kommuner.

I 2020 fortok Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter beverregistrering i felt i Vestre og Østre Toten kommune i Innlandet for å få en bedre oversikt over bestandsstørrelsen i dette område.

Beverforekomster i Østre Toten kommune ble kartlagt sist i 2001 (Fjeld 2001). Fjeld kartla 15 bebodde hytter, hvorav 8 var i Lenaelva og 7 på Totenåsen, og det ble da fastsatt en beverbestand på ca. 60 dyr i Østre Toten.

I 2019 sendte Dokkadeltaet Våtmarkssenter ut spørreundersøkelser til alle kommuner i tidligere Oppland fylke for å få en oversikt over beverforekomstene i området (Noreng & Sandneseng 2019). Både Vestre og Østre Toten kommune svarte på undersøkelsen og opplyste om kjente lokaliteter med bever aktivitet. Viltansvarlig i Østre Toten kommune hadde kjennskap til 6 lokaliteter og i Vestre Toten ble det opplyst om 13 lokaliteter. Disse lokaliteter ble besøkt under feltarbeidet i 2020. Begge kommunene åpner for jakt på bever i jakttid oktober til april.

Forskrift om forvaltning av bever tredde i kraft den 15.05.2017, hvor kommunen nå setter overordnede mål for forvaltningen, og har i tillegg mulighet til å frede områder for jakt. Siden Totenkommunene deler vannveier med sine nabokommuner Gjøvik, Søndre Land, Gran og Lunner er det imidlertid viktig med en felles plan for å sikre en forsvarlig forvaltning av bever i kommunene. Vi håper at denne rapporten kan bidra med et økt kunnskapsgrunnlag for å sikre en slik forvaltning.

Som vedlegg i rapporten finnes kart over hvilke områder som ble kartlagt. Alle aktive hytter er lagt inn i Artsobservasjoner.

Beverens økologi (*Castor fiber*)

Beveren er en art som opptrer i familiegrupper, som kalles en koloni. Beveren blir kjønnsmoden når den er 1,5 - 2 år og får 2 - 3 unger første gang i april - juni, vanligvis bare en unge etter det. Beveren kan med sine fortenner som aldri stopper å vokse, felle et tre med en diameter på 15-20 cm på bare 15 minutter. Den kan bygge en hytte på 4-6 uker, enten en kvisthule eller jordhule. Pelsen er veldig tykk og det er viktig å holde den ren og fin fordi den fungerer som dyne, regnjakke, flytevest og en rustning. Den karakteristiske halen inneholder et fettlager for vinteren og har mange funksjoner som blant annet gjør beveren godt tilpasset å svømme raskt. Den foretrekker åpen skog med mye løvtrær nær vannet, fortrinnsvis osp, bjørk, selje, rogn og eik (Bjerkely 2018). Barken brukes som vintermat og om sommeren spiser den vannplanter, gras, urter og løv.

Det er dokumentert at beverens spiseatferd og oppdemningen fører til økt biologisk mangfold, den er derfor en nøkkelart i våtmark (Bjerkely 2018).

Metode

Spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen sendt ut i 2019 ga oss en grov oversikt over bever aktivitet i kommunene. Viltansvarlig i Vestre Toten kommune hadde kjennskap til 13 lokaliteter. Alle disse ble besøkt i høst 2020 for å sjekke om beveren fortsatt var aktivt i disse områdene. Østre Toten kommune hadde kjennskap til 6 lokaliteter med beveraktivitet og disse ble også undersøkt på høsten.

Feltarbeid

Det ble prioritert kartlegging i områder der bever har blitt registrert tidligere på Artsobservasjoner, tidligere feltundersøkelser (Fjeld 2001) og på lokaliteter kommunen hadde kjennskap til. I tillegg undersøkte vi vassdrag i nærheten til aktive beverkolonier og områder med stor sannsynlighet for beveraktivitet.

Områder som er kartlagt, se vedlegg 1 for detaljerte kart for hver lokalitet:

Vestre Toten

1. Hunnselva
2. Reinsvoll dammen
3. Store og Vesle Bergsjøen, Holetjernet og Bøvra
4. Sætervika, Trangvika og Steinodden
5. Skreppeelva
6. Einavoll
7. Helgedalselva
8. Gauplibekken
9. Veitjernsbekken
10. Kapteinsmyrene
11. Vigga

Østre Toten

12. Lenaelva
13. Bøvra
14. Skjeppsjøen
15. Smørdalen
16. Brennsætersjøen
17. Kroken
18. Vindflomyrene
19. Kapteinsmyrene
20. Totenvika

Bestandsestimat

Det vanlige estimatet å bruke for en beverkoloni er 4 dyr (Parker & Rosell 2012). Siden beveren ofte bruker gamle hytter på nytt, er det nyttig å vite om koloniene er aktive eller ikke. Det er vanlig å bruke observasjon av matlager og ferske gnag ved hytta som en indikasjon på at en koloni er aktiv. En jordhule kan være vanskelig å oppdage, det er derfor viktig at ferske gang eller spor blir registrert. I slike tilfeller har flere tidligere undersøkelser regnet ett dyr per lokalitet. I tillegg vil kolonistørrelsen være lavere i nyetablerte bestander, i dårlige habitater og høstede bestander.

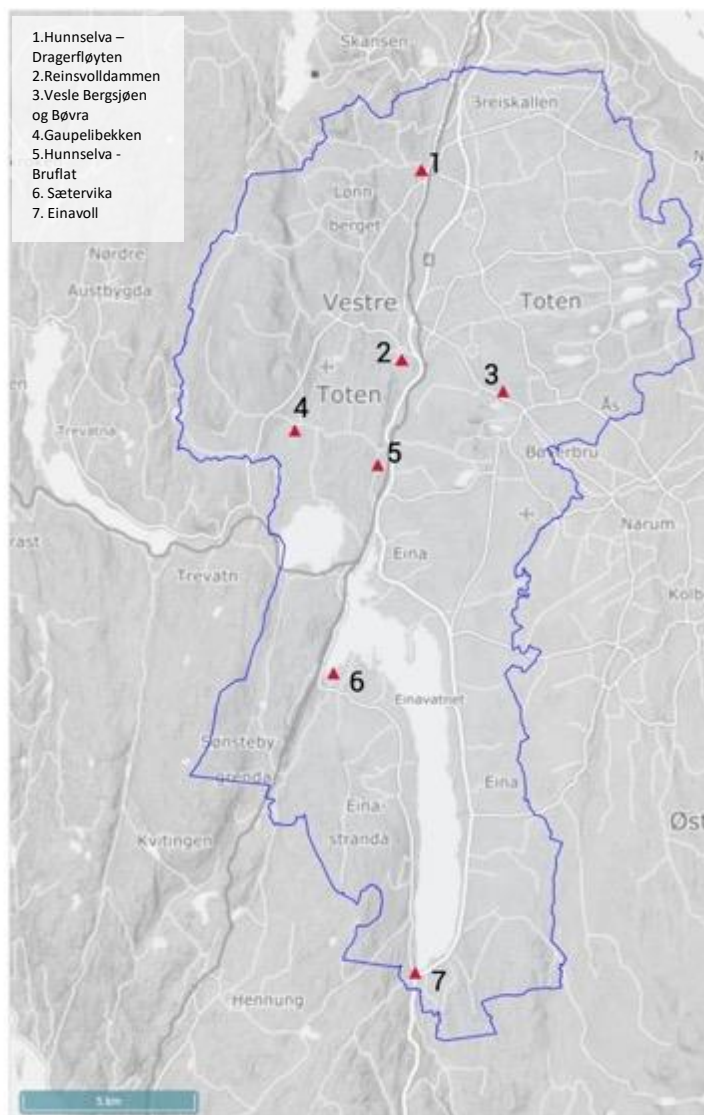

Figur 1 Stor beverhytte ved Vindfloelva i Østre Toten kommune (Foto: E. Sandneseng 2020)

Resultat

Høsten 2020 kartla DNV beveraktivitet i Østre og Vestre Toten kommune i felt. Vi kartla nesten alle vassdrag i Vestre Toten, Lenaelva i Østre Toten og store deler av Totenåsen. Det ble funnet 7 aktive beverhytter i Vestre Toten og 9 bebodde hytter i Østre Toten.

Oversikt over beveraktivitet i Vestre Toten kommune

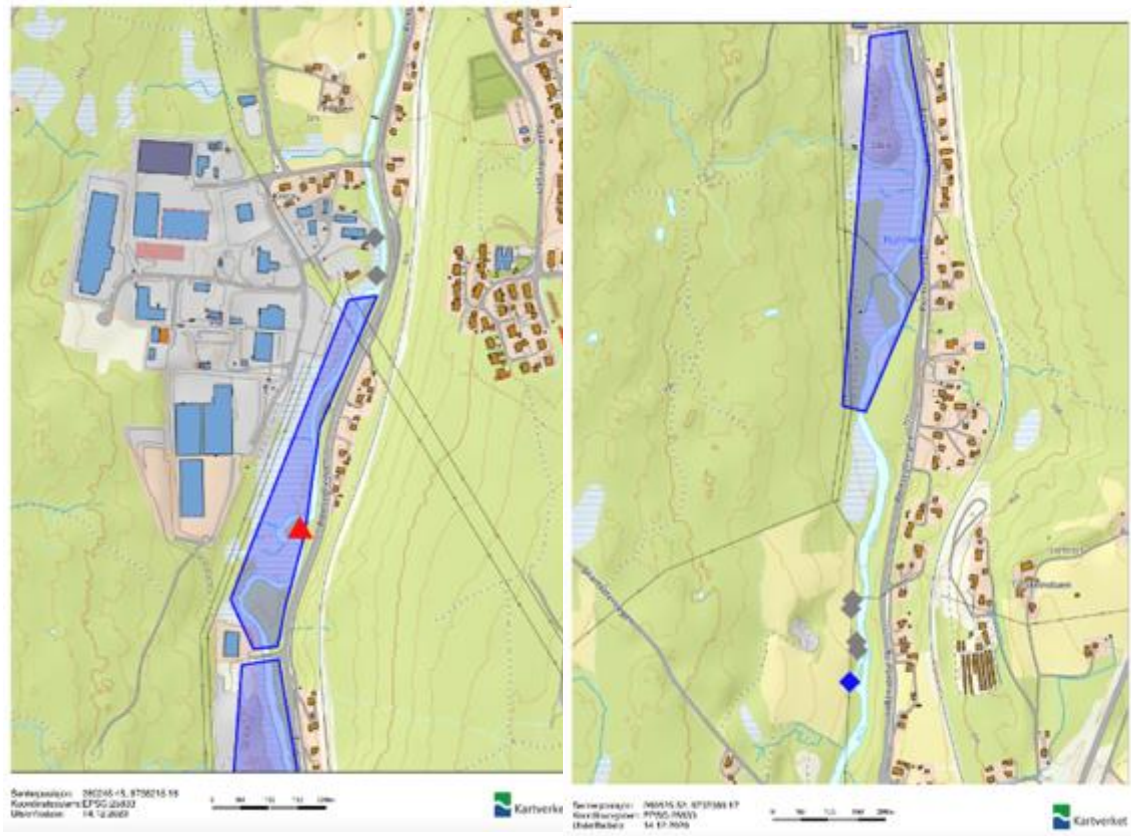

Figur 2 Totaloversikt for aktive beverlokalteter i Vestre Toten per 2020.

Aktive hytter ble funnet på 7 lokaliteter i Vestre Toten kommune, se figur 2. To av områdene der det ble funnet bevergnag og demninger tyder på en forekomst av flere beverkolonier i det kartlagte område (vedlegg 1B, 1J, 1K). I tillegg ble tre vannområder i kommunen undersøkt, uten at det ble gjort observasjoner av bever (se vedlegg 1E Buertjern, 1I Helgedalselva og 1K Holetjern).

Kart og beskrivelse av alle lokaliteter med beveraktivitet i Vestre Toten

1. Hunnselva - Dragerfløyten og Thorsteinstuen

Figur 3 Kartutsnitt over beveraktivitet ved Dragerfløyten til venstre og Thorsteinstuen til høyre. Rød trekant (jordhule), blå firkant og område (ferske gnag), grå firkant (eldre gnag). (Foto: E. Sandneseng 2020).

Lokalitetsbeskrivelse:

Mye aktivitet i disse to områdene, ca. 150 gnag og felte trær i området avmerket som blått ved Thorsteinstua, se figur 3. Mange ferske gnag og en del eldre gang ved Dragerfløyten og mest lengst sør ved Thorsteinstuen. Antas en stor koloni. Det ble filmet i en jordhule, avmerket på kart se figur 3. Det er mulig at det er flere jordhuler i området, ettersom aktiviteten tyder på en stor koloni. Området består i hovedsak av løvtrær, både store og unge trær. Mange grøfter langs elva lengst sør og flere kanaler i området. En kvisthaug/matlager ble funnet i Thorsteinstuen og i nærheten var det en stor haug med avføring.

Hunnselva – Gudmundsveen

Figur 4 Kartutsnitt over beveraktivitet i Hunnselva. Blå firkant (ferske gnag), grå firkant (eldre gnag). (Foto: E. Sandneseng 2020).

Lokalitetsbeskrivelse:

Hele området er preget av eldre aktivitet, med noen ferske spor innimellom de eldre, se figur 4. Ved Skarseterhagen er det felt 11 store bjørketrær, og mange store trær her har hønsenetting rundt seg. Dette er et kjent tiltak som grunneiere kan benytte seg av, slik beskrevet i håndboka fra Halley & Bevanger (2005). Ved bekken som renner ut i Hunnselva her var det ett fersk gnag og pinner i ved breddekanten, se figur 4. Det ble

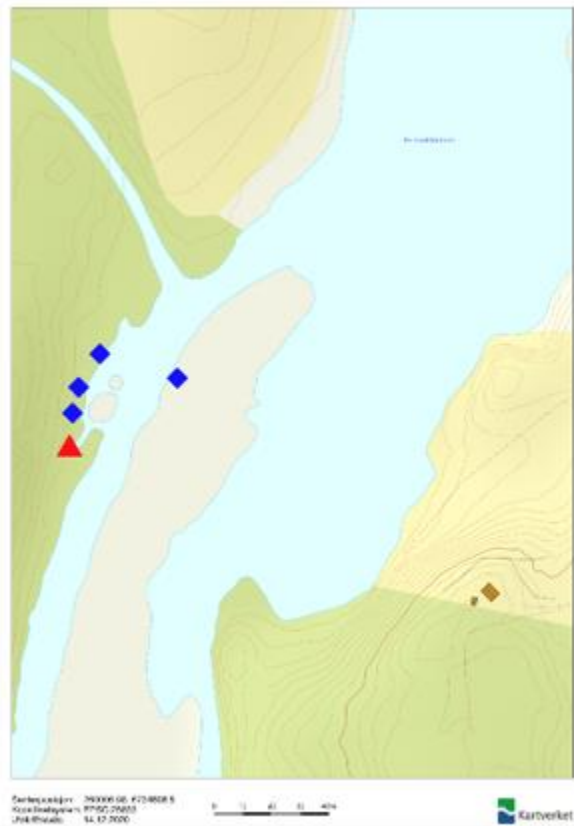
funnet ca. 60 eldre store og små gnag til sammen fordelt på begge sider av elva i dette området.

Figur 5 Kartutsnitt over beveraktivitet i Hunnselva. Blå firkant (ferske gnag), grå firkant (eldre gnag).

På østsiden av Hunnselva ble det funnet stier i vegetasjonen, men få ferske spor. Om dette er beveren som holder til ved Reinsvoll dammen er usikkert.

2. Reinsvolldammen

Figur 6 Kartutsnitt over beveraktivitet ved Reinsvolldammen. Rød trekant (aktiv hytte), blå firkant (ferske gnag).
 (Foto: E. Sandneseng 2020).

Lokalitetsbeskrivelse:

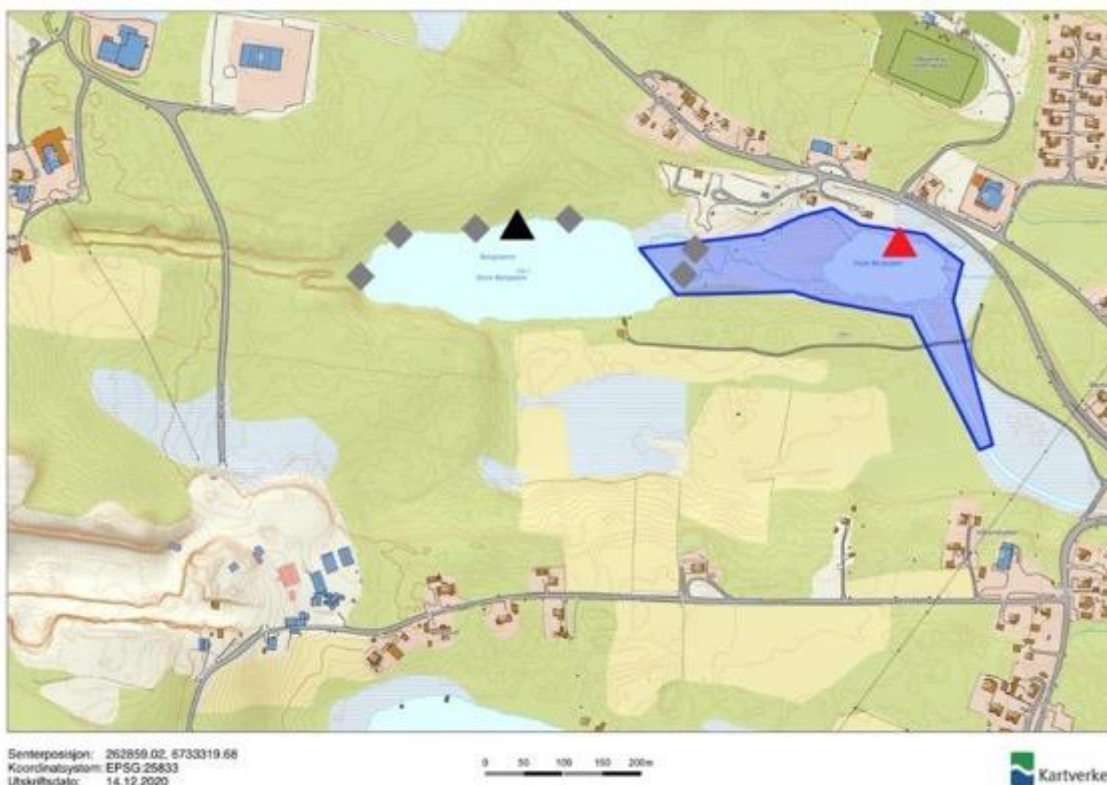
Noen ferske gnag på store grantrær, greiner som er spist på ute på halvøya og en liten kvisthytte, se figur 6. Mest granskog rundt dammen og videre inn i Hunnselva i retning Eina. Noe fersk aktivitet nedenfor dammen som trolig benyttes av beveren i dette området ettersom det er såpass lite bjørk og andre løvtrær i området. Antatt en liten koloni her.

3. Vesle Bergsjøen

Lokalitetsbeskrivelse:

Mange ferske gnag i våtmarksområdet mellom Store og Vesle Bergsjøen. Stor bebodd beverhytte mellom Vesle Bergsjøen og Bøverbruvegen (figur 7). Beverne har begynt å gnage på store bjørketrær i privat hage. Det ble også registret ferske gnag langs Bøvra helt ned til kommunegrensen. Det antas at det er to ulike beverkolonier som har kolonisert området rundt Vesle Bergsjøen og området langs Bøvra, men det ble oppdaget kun en hytte i Vesle Bergsjøen. Det ble også registrert en ubebodd beverhytte og gammelt gnag i Store Bergsjøen.

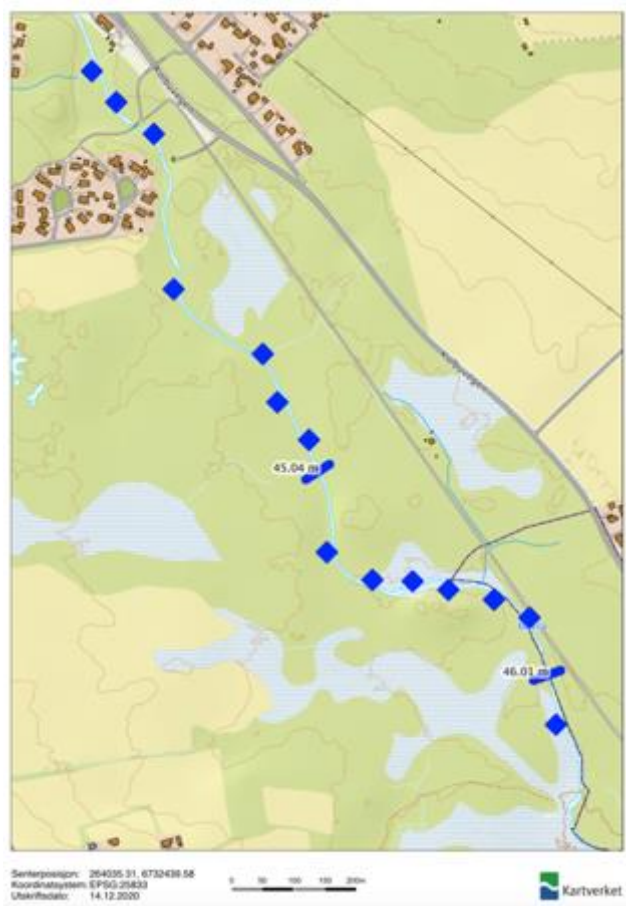

Figur 7 Stor beverhytte ved Vesle Bergsjøen (rød trekant) og mye fersk aktivitet (blått område). I Store Bergsjøen en ubebodd hytte (sort trekant) og eldre gnag (grå firkant) (Foto: L. Hoch 2020)

Bøvra

Lokalitetsbeskrivelse:

Svært mye ferskt gnag mellom Vesle Bergsjøen og Bøvra ved Narumskogen. To demninger ble registrert, men ingen beverhytte ble funnet (se figur 8). Beveraktivitet kan enten stamme fra kolonien i Vesle Bergsjøen eller en annen koloni som ikke ble oppdaget under kartleggingen. Skogen langs Bøvra er delvis veldig tett og det gjorde det vanskelig å kartlegge langs elva noen strekninger. Beveren kan ha bygd hytte ved en av de områdene som var utilgjengelige eller at den er et jordhull som ofte er vanskelig å oppdage.

Figur 8 Mange ferske spor langs Bøvra (blå firkant) og demning (blå strek). (Foto: L. Hoch 2020)

4. Gaupelibekken

Lokalitetsbeskrivelse:

Svært stor beverhytte (over 2 m høy) i myrområde Stormyra. Mange ferske pinner på og ved hytta. Hytta ligger på en øy i bekken. Beverkolonien har hovedaktivitet langs Gaupelibekken og i Stormyra. Svært mange felte bjørk, både ferskt og gammelt gnag (se figur 9). Beveren har demt opp Gaupelibekken nedstrøms beverhytta og har med dette lagt et areal med granskog under vann. Vi antar at det er en stor beverkoloni som er aktivt i området rundt beverhytta.

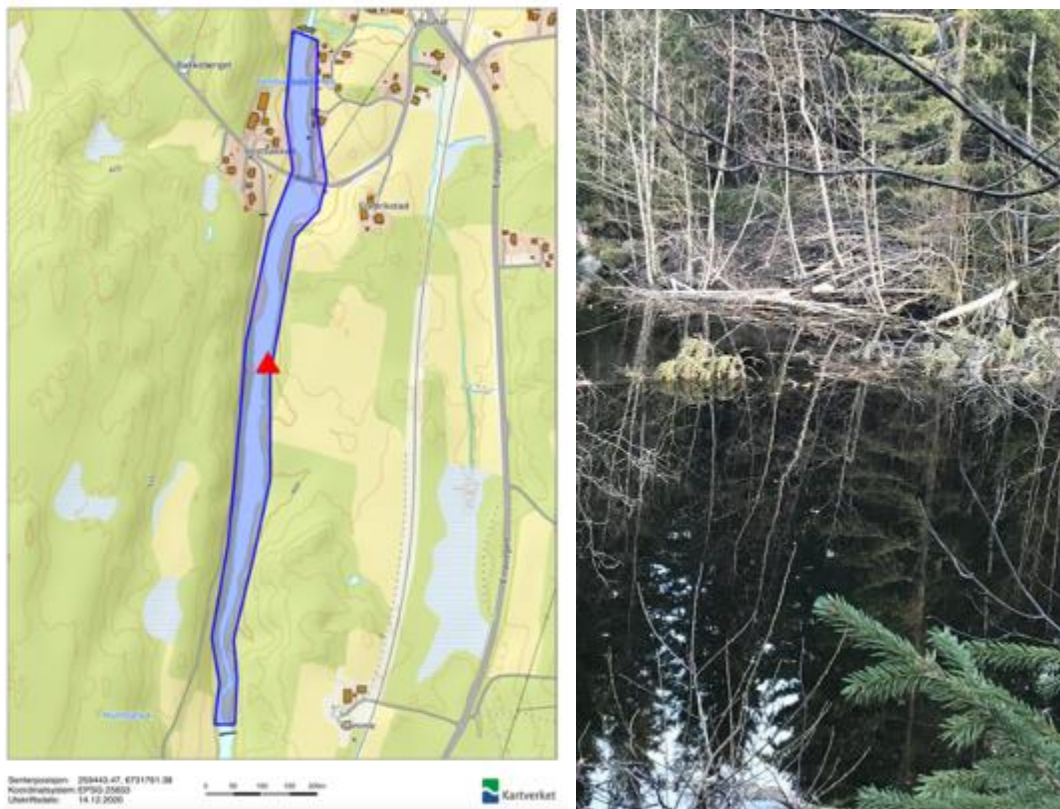
Figur 9 Stor hytte (rød firkant) i et område med mye aktivitet (blått område) og demning (blå strek). (Foto: L. Hoch 2020)

5. Hunnselva – Bruflat

Lokalitetsbeskrivelse:

Mellomstor beverhytte med mange ferske kvister rundt hytta på høsten 2020. Beverkoloni har trolig hovedaktivitetsområdet i elvestrekningen mellom Vestbakkdammen og demningen nedstrøms Hunselva.

Stedvis bratt elvekant som er både fordel og ulempe for beverne. Området er utilgjengelig for forstyrrelser, men brattheten gjør det vanskelig for beveren å felle trær alle steder langs elvebredden. Likevel antas det at førtilgang ikke blir en begrensende faktor for beverne i dette området. Antatt en mellomstor koloni her.

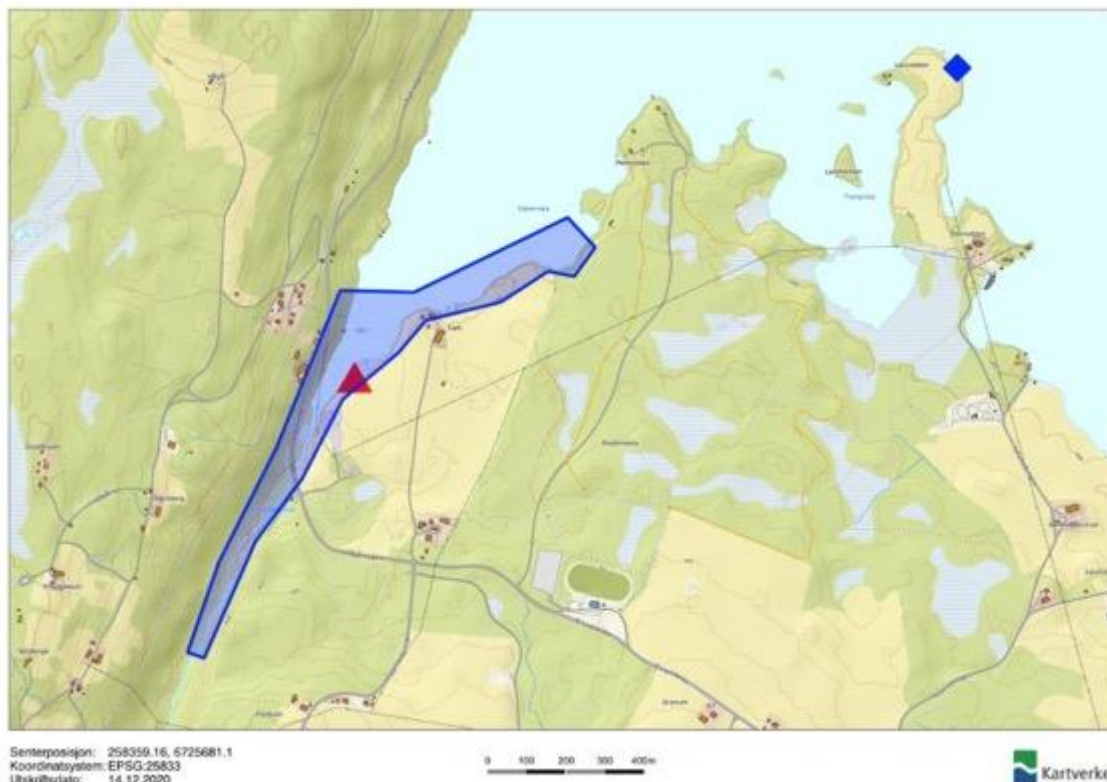

Figur 10 Mellomstor hytte (rød firkant) i et område med stedvis mye gnag (blått område). (Foto: L. Hoch 2020)

6. Sætervika

Lokalitetsbeskrivelse:

Ferske gnag både langs Skreppeelva og i Sætervika. Beveren har felt et par større bjørk rett ved Gården Sætra. Det ble ikke funnet gnag i Trangvika. Kun et tre felt på østsiden av Lauvodden. Det blir antatt at det er bever fra koloni i Sætervika som utforsket dette området og felte et tre. Beverhytta er stor med mye ferske pinner på og rundt hytta. Sannsynlighet for at beveren utvider territoriet nedstrøms Skreppeelva eller at unge bever søker etter nytt territorium i nærheten av oppvekstområde er stort.

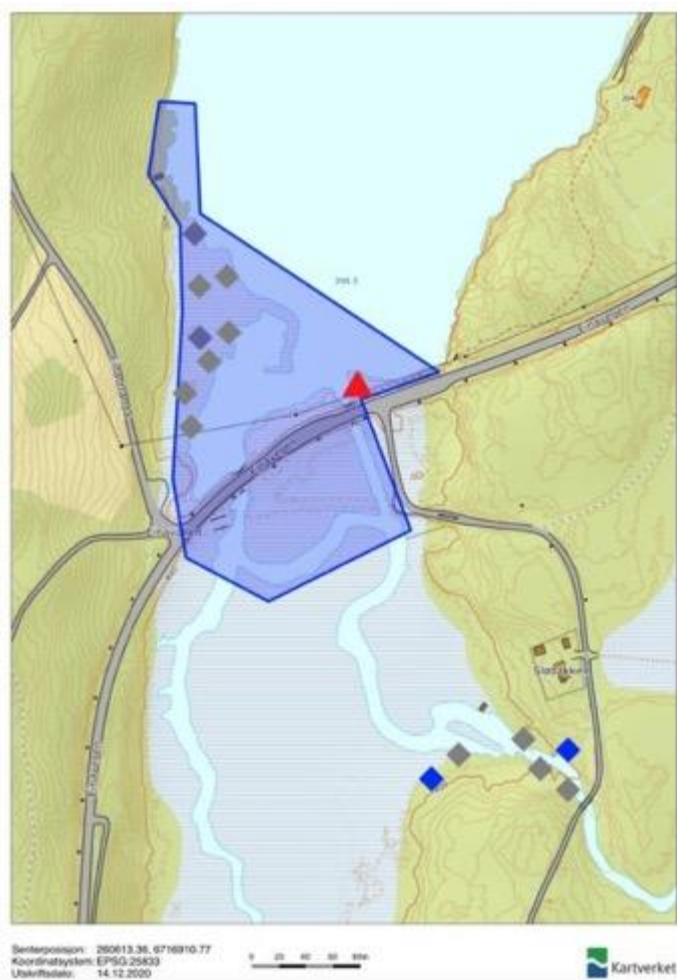

Figur 11 Stor hytte (rød firkant) med matlager på hyttetaket i et område med mye aktivitet (blått område). (Foto: L. Hoch 2020)

7. Einavoll

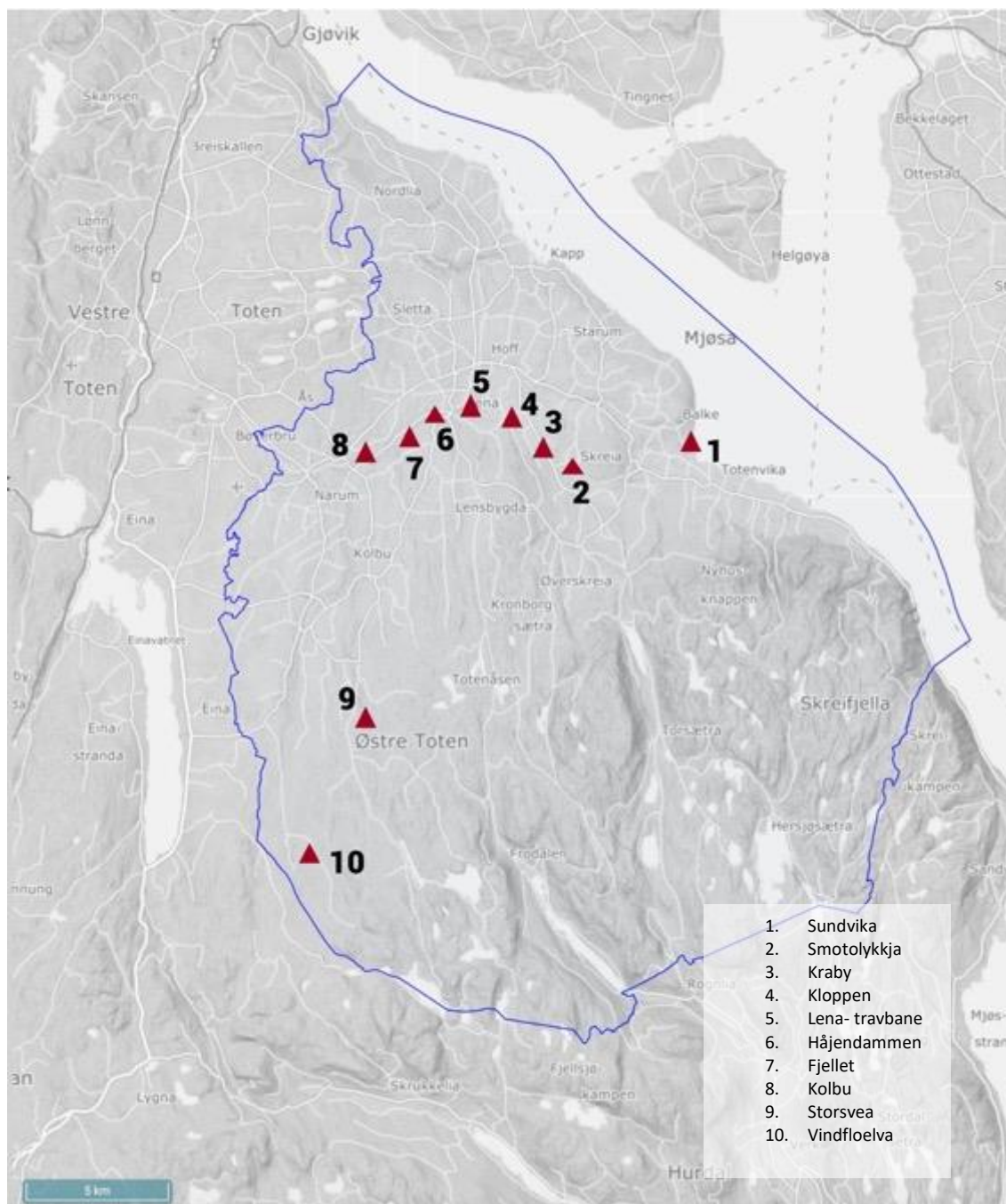
Lokalitetsbeskrivelse:

Stor beverhytte mellom Einavegen og Einavatnet (figur 12). Mye ferskt og gammelt gnag på større trær (mest bjørk, figur 12) i myrområdet vest for beverhytta, på vestsiden av Einavatnet. Noe ferskt og gammelt gnag også sør for Einavegen, særlig der Helgedalselva munner ut i Einavatnet / Evjua. Bra med matressurser både langs Einavatnet og i Evjua. Vi antar at en mellomstor koloni er aktivt i området.

Figur 12 Kart over beveraktivitet ved Einavoll / utløp Einavatnet til venstre, bilder av ferskt gnag på bjørk og beverhytta til høyre. Rød trekant (hytte), blått område og firkant (ferske gnag), grå firkant (eldre gnag). (Foto: L. Hoch 2020)

Oversikt over beveraktivitet i Østre Toten kommune

Figur 13 Kart over aktive hytter i Østre Toten 2020.

I Østre Toten ble det funnet 10 aktive beverhytter (figur 13). Et område i Lenaelva ble kartlagt med mye ferske gnag, men uten funn av beverhytte (Bellarud). I tillegg ble flere områder med eldre aktivitet undersøkt (vedlegg P, Q, R og T) og ett område uten noen spor (vedlegg K). Noen av områdene som det ble funnet eldre aktivitet er tatt med her i resultatdelen siden disse gir et bilde av hvordan bestanden har forflyttet seg siden 2001,

og som er en del av diskusjonen. Det ble antatt at det er flere beverkolonier i Totenåsen enn kartlagt i 2020, men ikke alle vann kunne sjekkes.

Kart og beskrivelse av alle lokaliteter i Østre Toten

1. Sundvika

Lokalitetsbeskrivelse:

Beverhytte med både ferske og gamle gnag i område. Lite gnag oppstrøms Lenaelva men mye i Sundvika og på beite i nærheten av beverhytta. Beverhytta var stor med mye ferske spor og matlager både på og ved hytta. Det ble ikke observert gnag i Totenvika ellers og bever kolonien oppholder seg trolig lokalt i Sundvika.

Figur 14 Stor beverhytte (rød trekant) i Sundvika med gnag på gråor, selje og bjørk i tilstøtende beiteområde (blått område) (Foto: L. Hoch 2020).

Bellarud

Lokalitetsbeskrivelse:

Svært mye ferske gnag langs elva i dette området, se figur 15. Det ble ikke funnet en større beverhytte, men det blir antatt at en beverkoloni har etablert seg i dette område. Siden området ble sjekket fra kun en elvebredde kan beverhytta/ jordhullet være plassert på sørsiden av elva eller i sidebekk.

Figur 15 Både små og store trær og busker er felt av bever i området (blå firkant). (Foto: L. Hoch 2020)

2. Somtolykkja

Lokalitetsbeskrivelse:

Svært liten jordhytte, men både fersk og eldre gnag særlig i kantsonen mellom elva og skogen nedstrøms hytta. Nord for hytta er det landbruksområde og hogstfelt med færre lauvtrær. Aktivitet i dette område også, men mindre enn sør for hytta der det finnes rikelig lauvtrær på vestsiden av Lenaelva. Antatt en liten beverkoloni her.

Figur 16 Svært liten beverhytte godt skjult under lauvkratt (rød trekant) (Foto: L. Hoch 2020)

3. Krabyskogen

Lokalitetsbeskrivelse:

Ferske gnag langs hele elva. Svært vanskelig å avgrense hvor koloniene har sine territorier. Stor beverhytte ved industriområde Krabyskogen. I dette område er det mye landbruk tett inntil elva og færre lauvtrær i kantsonen. Beverne må trolig utvide aktivitetsområde på sikt for å finne nok for. Antatt en mellomstor beverkoloni her.

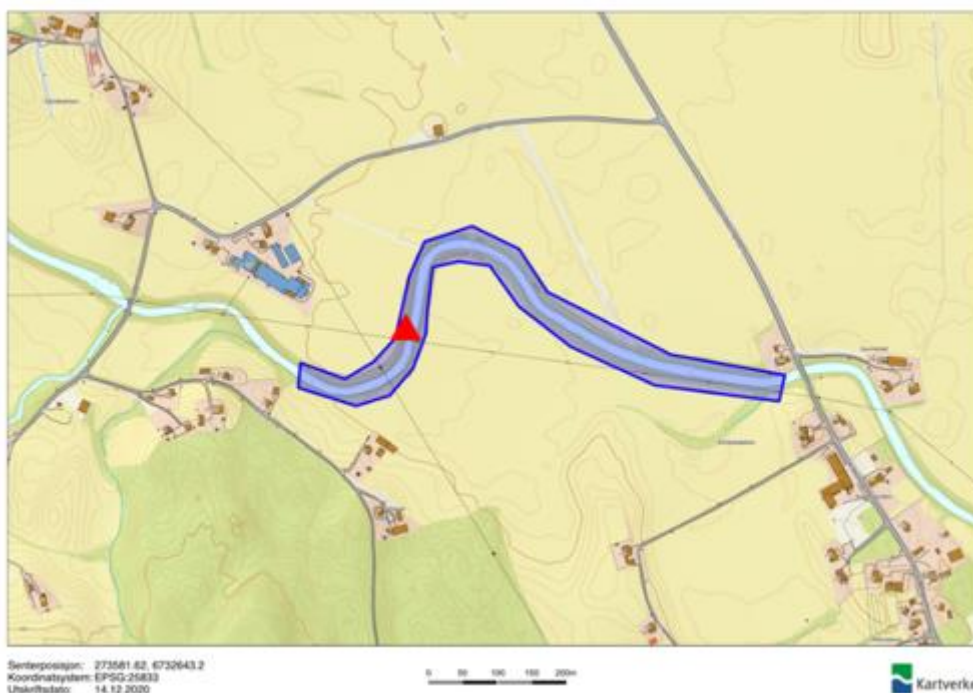
Figur 17 Beverhytta ligger åpnet til i skråning ned mot elva (rød trekant). Få løvtrær i område, mest selje som er tatt av beveren (Foto: L. Hoch 2020)

4. Kloppen

Lokalitetsbeskrivelse:

Beverhi bygd inn i skråningen slik at den er godt skjermet for høy vannstand til tross for utsatt plassering. Intensivt jordbruk tett inntil elva og få løvtrær i kantsonen. Til tross for det trives beveren i område og det ble funnet både ferske og gamle gnag og flere tråkkspor etter bever langs elva. Beverne må trolig utvide området for matsøk ytterlig i kommende år. Antatt en mellomstor koloni her.

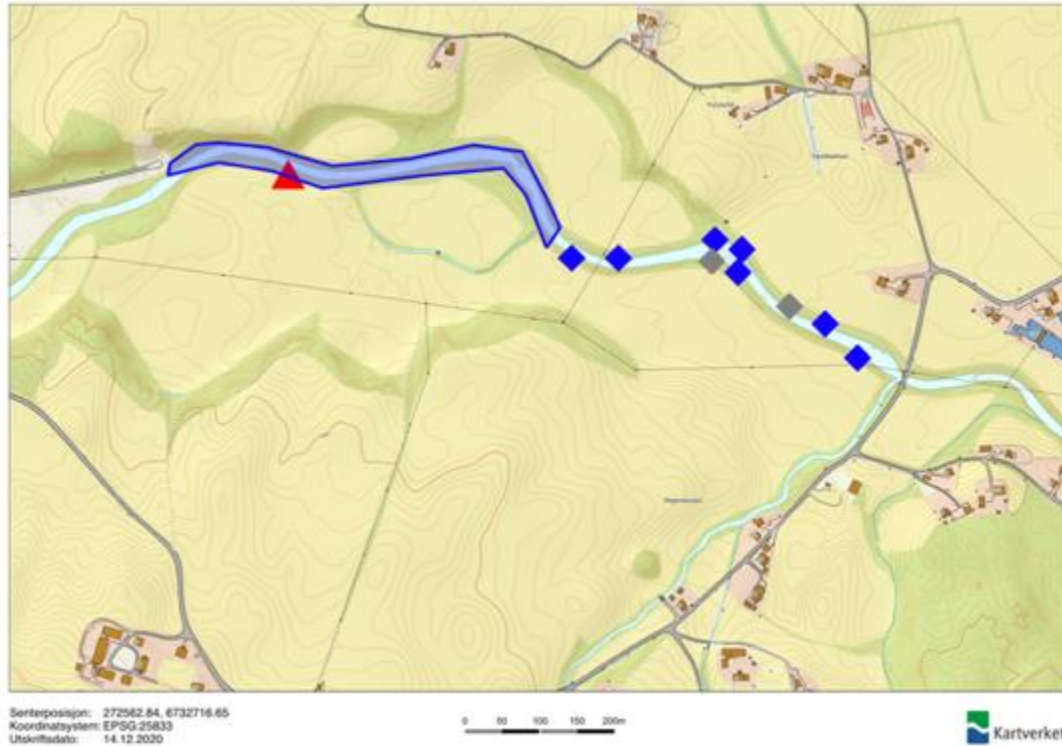

Figur 18 Beverhytte er plassert i skråning og er i god stand til tross for høy vannstand og sterk strømning i elva (t.v.)
Beveren har felt flere mindre trær og busker i område rund hytta (Foto: L. Hoch 2020)

5. Lena travbane

Lokalitetsbeskrivelse:

Både ferske og gamle gnag i område, særlig nedstrøms beverhytta. Ingen gnag rett ved Lena travbane. Beverhytta er plassert under busker og kratt og dermed godt skjult og utilgjengelig for både folk og rovdyr fra alle kanter. Matlager rundt hytta. Antatt en liten koloni her.

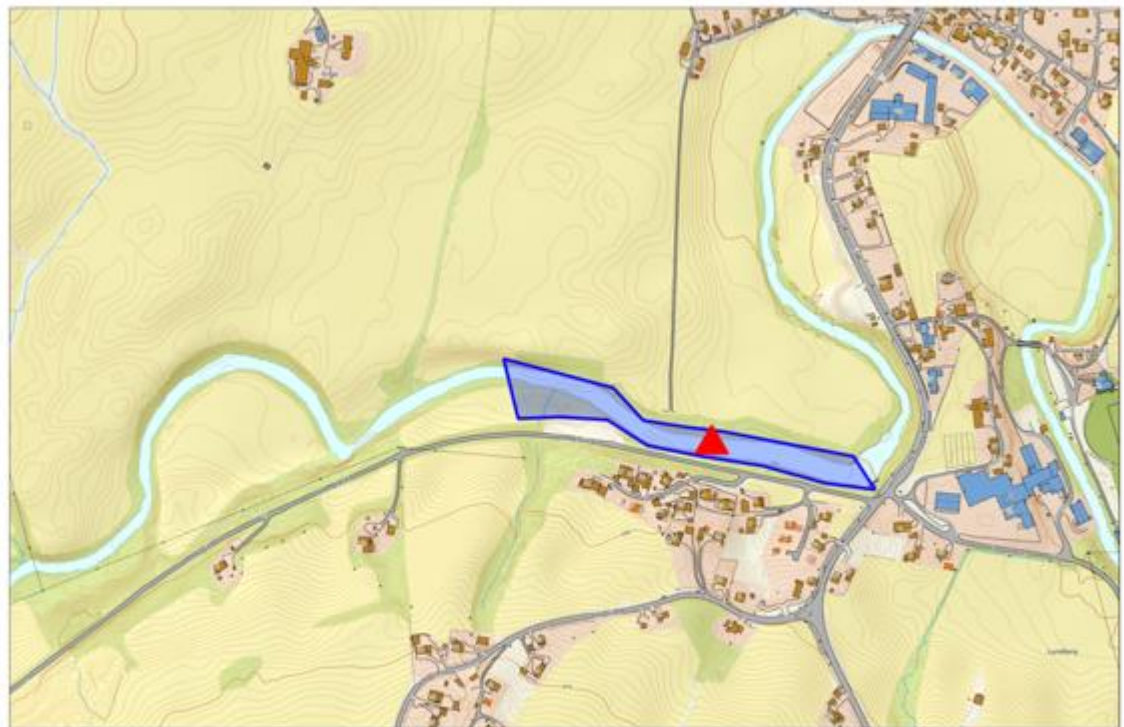

Figur 19 Beverhytta på sørsiden av Lenaelva ved travbanen (Foto: L. Hoch 2020)

6. Håjendammen

Lokalitetsbeskrivelse:

Stor hytte ca. 150 m vest for Håjendammen. Ingen gnag nedstrøms dammen, men tydeligvis mye aktivitet oppstrøms elva, særlig på nordsiden. Siden skråningen er svært bratt på begge sider av elven må beveren ha et større territorium for å dekke næringsbehovet. Det er antagelig en større koloni aktivt i dette område.

Senterposisjon: 270822 59. 6733062 48
Koordinatsystem: EPSG 25833
Utskriftsdato: 14.12.2020

0 50 100 150 200m

Kartverket

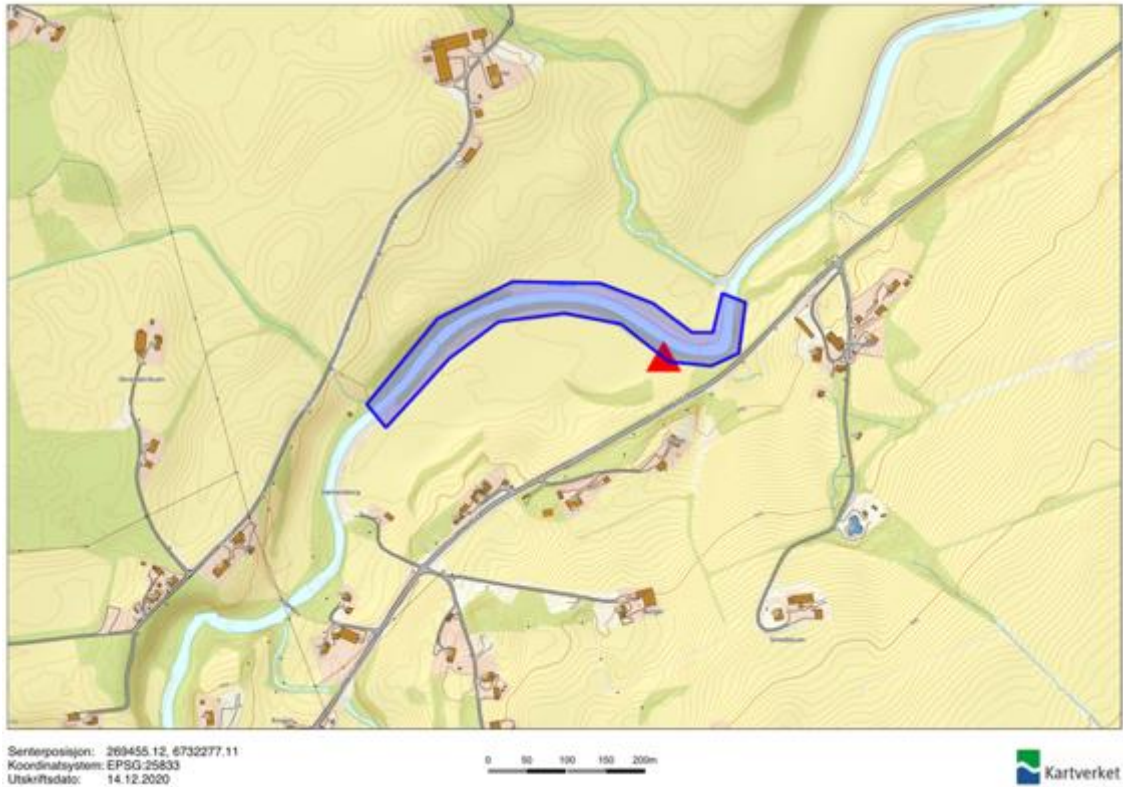

Figur 20 Stor beverhytte (rød trekant) med mye ferske tråkkspor og matlager (blått område). (Foto: L. Hoch 2020)

7. Fjellet

Lokalitetsbeskrivelse:

Ferske gnag på både større og mindre trær. Beverhytta virker som om den først er satt opp i 2020. Den er liten og laget av mange små pinner og lite gjørme. Kantsonen er tresatt og beveren kan dekke næringsbehovet med å felle trær og busker i nærheten av hytta. Antatt en liten koloni her.

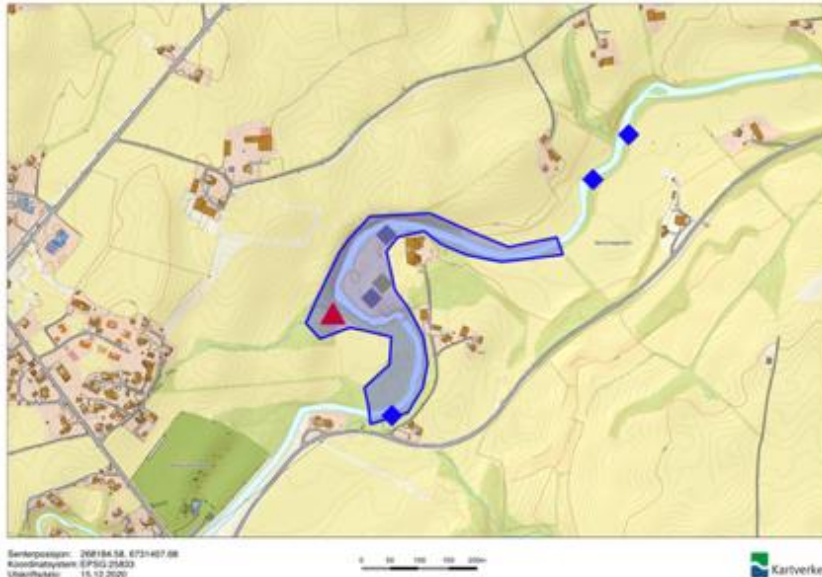

Figur 21 Liten beverhytte (rød trekant) laget av ferske pinner, mest gnag oppstrøms elva (blått område). (Foto: L. Hoch 2020)

8. Kolbu

Lokalitetsbeskrivelse:

Område med mye gammelt og ferskt gnag. Beverhytta var på andre siden av elva enn der det ble kartlagt og lå godt skjult til. Lokalt mye aktivitet, men mindre nærmere Kolbu sentrum. Antatt en liten koloni her.

Figur 22 Mye gnag (blått område) lokalt rundt beverhytta (rød trekant) og nordvest for gården Lier (Foto: L. Hoch 2020)

9. Storsvea

Lokalitetsbeskrivelse:

Svært liten beverhytte med kun ferske kvist som byggematerialer. Beveren har felt flere lauvtrær i granskogen øst for hytta. Ingen gnag nedstrøms dammen. Område er dominert av granskog og det er svært begrenset med lauvtrær i nærområde. Beveren har antagelig valgt å overvintre på dette stedet på grunn av regulert vannstand og en høyere vanndybde i bassenget før dammen. Få ferske og kun et eldre gnag sør for hytta. Antatt en veldig liten koloni her.

Figur 23 Liten beverhytte (rød trekant) laget av ferske kvist, mye ferske gnag (blått område) og beverspor i snøen rundt damanlegget. Eldre gang (grå firkant). (Foto: L. Hoch 2020)

10. Vindfloene naturreservat

Lokalitetsbeskrivelse:

Dette er en beverlokalitet som har vært kjent i lang tid. De eldste hyttene ligger i nord for Demninga, med mye gnag på bjørk langs Vindfloelva. En stor hytte ved reservatets grense kan være i bruk ettersom det ble funnet 6 ferske gnag i området rundt hytta. Det ble telt ca. 55 eldre gnag i området mellom de to aktive hyttene også. Rett utenfor reservatets grense er det etablert en ny liten hytte, med mye ferske gang og felte trær langs elva. Det er også flere demninger langs elva i det aktive område og noen eldre i det eldre aktive område. 4 eldre hytter ble observert også, se figur 244.

Figur 24 Kartutsnitt over beveraktivitet i Vindfloene naturreservat. Rød trekant (aktiv hytte), sort trekant (eldre hytte), blå firkant og område (ferske gnag), grå firkant/område (eldre aktivitet). (Foto: E. Sandneseng 2020).

I den nedre delen av Vindflomyrene er det observert ferske gnag sommeren 2020, men det ble ikke funnet noen nye gnag på høsten

Figur 25 Kartutsnitt over beveraktivitet ved Vindflomyrene naturreservat. Grå firkant (eldre aktivitet).

Ikke aktive områder

Kapteinsmyrene

I det kartlagte område, se vedlegg 1T, ble det bare funnet eldre spor og demninger. Fjeld registrerte en stor jordhytte og nyetablering her i 2001. Ingen ferske spor i området nå.

Skjeppsjøen

Siden denne lokaliteten ikke er med fra Fjeld sin undersøkelse i 2001 har vi tegnet inn hyttene selv om det ikke er noen aktivitet der nå. Det var 85 felte trær fra nordenden av vannet til den første eldre hytta. Langs vannet videre på vestsiden var det felte trær lang hele veien mot myra i sørenden av Skjeppsjøen, med ca. 40 felte trær mellom hytte 402 og 404. Ved myra var det eldre hytte med ca. 50 felte trær i området. I elva som leder til myra var det også en eldre hytte med demninger og gangespor. På østsiden av Skjeppsjøen var der mindre aktivitet, en eldre hytte her også. Siden det var flere store trær som er felt i nærheten av flere hytter kan beveren her ha vært en utfordring for grunneiere.

Figur 26 Kartutsnitt over beveraktivitet ved Skjeppsjøen. Sort trekant (eldre hytter).

Brennsætersjøen

I Brennsæterelva ble det funnet eldre gnag ved brua. Tiden rakk dessverre ikke til å sjekke denne lokaliteten grundig, se kartleggingsområde i vedlegg 1R. Fjeld registrerte beverdemning og hytte her i 2001. Ingen ferske spor som vi kunne se nå.

Kroken

Ved Kroken/Villerud ble det observert mye eldre gnag i et stort område. Gordon registrerte en jordhule her i 2001. Ingen ferske spor, se område som ble kartlagt i vedlegg 1R.

Smørdalen

Fjeld hadde ikke med denne lokaliteten i sin undersøkelse fra 2001. Denne ble sjekket ettersom den er registrert i Artsobservasjoner, se kartleggingsområde i vedlegg 1Q. Det ble bare funnet eldre gnag i området som har få ressurser og lite vannføring i elva.

Diskusjon

Viltansvarlige i begge kommunene har ikke fått noen rapporter på felling av bever per dags dato. Siden jaktseasonen avsluttes på våren er det mulig at det vil komme inn rapporter nå i 2021.

Vestre Toten

Det har vært kjent i mange år at det er bever i Hunnselva, noe mange eldre gnag vitnet om. Det er mange ferske spor ved Dragerfløyten og Thorsteinstuen. Det var tidvis stor vannstand i elva noe som gjorde at vi måtte besøke samme lokalitet flere ganger ettersom det ble vanskelig å kartlegge område ved høy vannstand. Det ble filmet i en jordhule ved Dragerfløyten, og det kan nok ha vært en hule til ved Thorsteinstuen som vi ikke fant fordi den høye vannføringen vanskeliggjorde dette. Avstand mellom beverkoloniens territoriegrenser bestemmes først og fremst av bestandstettheten, i tillegg til faktorer som fødekalitet, tilgjengelig næring og gjenvekst av næring. I dette område er det mye gjenvekst av små løvtrær så det kan være to kolonier i dette området. Lengre sørover i elva ved Gudmundsveen og særlig ved Reinsvoll dammen er det mange store trær og partier med mye bartrær som står helt ned til vannkanten. Noen få ferske spor ved Gudmundsveen kan være fra den aktive hytta i Reinsvoll dammen.

For Bøvra antar vi at det er flere kolonier enn hva som er registrert ettersom det ble funnet to større demninger langt fra hytta i Vesle Bergsjøen. Dette kan være ferske spor fra ett avkom etter beverne i Bergsjøen som er i ferd med å etablere seg.

Beverhytta i Gaupelibekken var usedvanlig stor med stort matlager på og ved hytta og det antas at kolonistørrelsen er over gjennomsnittlig stor. Beverne må ha holdt på i området i flere år siden det er svært mange felte bjørk i område ved hytta og langs Gaupelibekken mellom Stormyra og Veltjernet. Beverne har demt opp bekken og har dermed oversvømt et område med granskog. Det er sannsynlig at avkom fra kolonien ved Stormyra vil etablere seg nedstrøms bekken. Det er nok lauvtrær i området for at beveren kan trives i mange år fram i tid.

Beverkolonien i Sætervika er sannsynligvis også i spredning. Særlig nedstrøms Skreppeelva og ved Lauvødden er forholdene bra for utvidelse av beverbestanden i området.

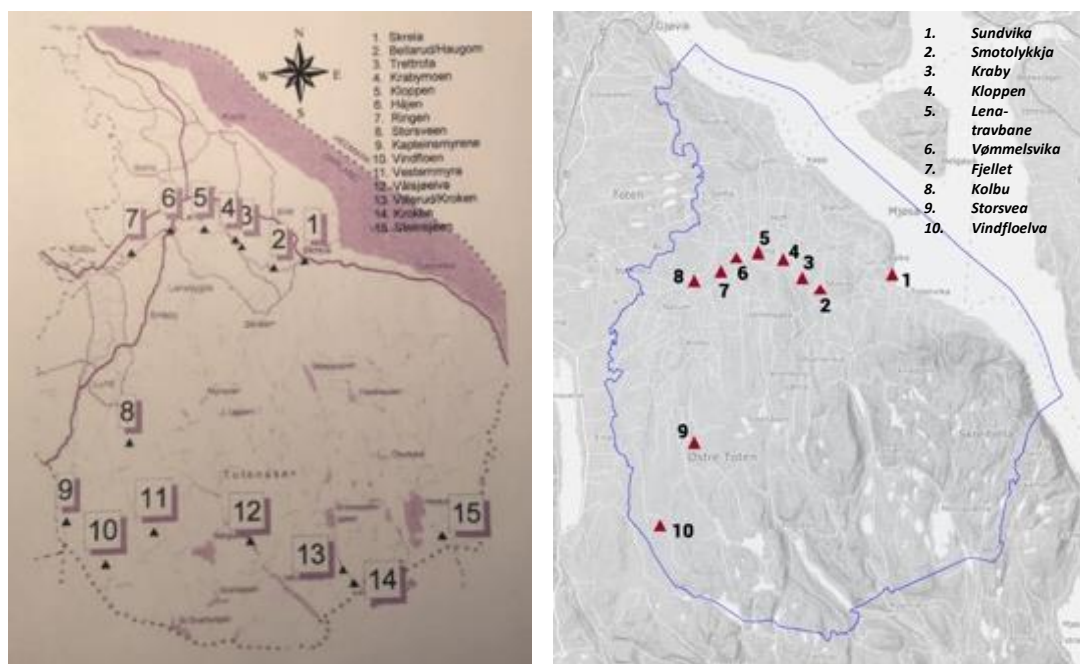
Ved Einavoll har beverne kort vei til bjørkeskog og har dermed behov for et relativt lite område de bruker for matsøk. Mulighet for utvidelse av aktivitetsområde er bra, særlig i myrområdet / delta oppstrøms Evjua.

For beregning av bestandsstørrelse brukes estimatet på 4 dyr per bebodde koloni, og med 7 bebodde hytter gir det et bestandsestimat for Vestre Toten på 21 bevere per 2020. Siden det trolig er flere hytter som ikke ble funnet anses det reelle tallet som 25-

30 dyr. Vi antar at det er flere bebodde beverhytter både i Hunnselva og i Bøvra. Begge stedene ble det registrert et større antall ferske gnag / beverdemning i 2020.

Østre Toten

Kartleggingen fra 2001 fant 8 aktive hytter i Lenaelva (Fjeld 2001). På tjue år har denne situasjonen endret seg lite med kun en beverkoloni til i elva i 2020, se figur 27.

Figur 27 Kartutsnitt over beveraktivitet i Østre Toten 2001 til venstre og for 2020 til høyre. Større kart fra 2001 finnes som vedlegg 2.

På Totenåsen har det derimot skjedd mye de siste tjue årene. Tre lokaliteter registrert i 2001 ble ikke undersøkt i 2020 (Steinsjøen, Vålsjøelva og Vesternmyra). Det kan ikke med sikkerhet sies om disse lokalitetene er aktive, men spørreundersøkelsen fra 2019 og artsobservasjoner tyder på at de ikke er det. Det er ikke meldt om noen registreringer i Artsobservasjoner etter 2001 for Steinsjøen eller Vesternmyra. Ved spørreundersøkelsen i 2019 ble det meldt om en demning i bekken mellom Grønsjøen og Lønsjøen, noe som kan være kolonien fra Vålsjøelva som Fjeld fant i sin undersøkelse i 2001. Det er ingen registreringer av ferske spor ved Grønsjøen, Lønsjøen eller Bergsjøen fra Artsobservasjoner eller fra spørreundersøkelsen i 2019. Det vil alltid utøves skjønn under selve feltarbeidet. Det var ikke mulig å sjekke alle vannveier overalt, og ved vurdering av hvilke områder vi skulle prioritere ble de mest tilgjengelige og områdene med meldinger om ferske spor prioritert.

Beveren på Kapteinsmyrene har enten fått for lite ressurser eller forflyttet seg til Vindfloelva. Fjeld antok at kolonien i Vindfloen ville måtte flytte ut av området ettersom det lite ressurser i området. Kolonien har etablert hytter videre ned i elva etter 2001.

Vindfloelva har fremdeles en aktiv koloni, men har nå beveget seg langs elva med den aktive hytta utenfor reservatets grenser. Om det er nok ressurser i området til at en stor koloni kan være der mye lengre er usikkert, men det er en del bjørk i området langs elva i det aktive området.

Fjeld antok også at Kroken var et område hvor ressursgrunnlaget vil bli så sparsomt at kolonien måtte flytte på seg, noe som ser ut til å stemme. Dette ser ut til å stemme med vår undersøkelse, trolig har kolonien forflyttet seg langs vannveier lengre nord siden vi fant eldre spor helt opp til Skjeppsjøen og ved Brennsætersjøen, som ikke var med i undersøkelsen fra 2001. Det ble funnet flere hytter i Skjeppsjøen, men ingen ferske spor. Vannområdene her har mye bartrær.

I Lenaelva har vi i 2020 registrert en aktiv beverhytte mer enn Fjeld registrerte i 2001. Plassering av de fleste hytter er trolig ikke den samme som for 20 år siden.

Vi antar at det er enda en beverhytte til i elva mellom Skreia og Bellarud der vi kun oppdaget gnag, men ingen hytte. Fjeld registrerte en jordhule i dette område i 2001 som vi i 2020 kan ha oversett på grunn av høy vannstand. Vi antar derfor at det totalt er 10 beverhytter i Lenaelva. Dermed har beverpopulasjonen i Lenaelva blitt noe større.

Noen av hyttene er plassert i områder med dyrket mark på begge sider av elven og smal kantsone mellom åker og vassdrag, ofte uten trær. Her må beverne utvide område for næringssøk. Dette gjelder særlig beverkoloniene 3 (Krabbyskogen) og 4 (Kloppen). Beverhytta ved Håjendammen har ifølge Fjeld 2001 hatt samme plassering siden 80-tallet, det vil si området har vært beitet av bever i snart 40 år.

Det ble ikke registrert beveraktivitet nedstrøms Kolbu sentrum der vannføringen blir mindre og dalbunnen trangere og mer berglent. Her vil det være problematisk for beveren å finne egnete steder for å etablere hytter som kan ha inngangen under vann hele året. Beverhytta ved Storsvea er etablert i oppdemt basseng som sikrer en vis vanndybde, men tilgang til matressurser vil være begrenset i dette område på grunn av mye granskog og lit lauvtrær.

For beregning av bestandsstørrelse brukes estimatet på 4 dyr per bebodde koloni. Det vil si at vi får et bestandsestimat for Østre Toten på 40 bevere per 2020. Det reelle tallet kan være noe høyere siden det antagelig er en beverkoloni til i Lenaelva mellom Skreia og Bellarud der det ikke ble funnet hytta i 2020. I tillegg har vi ikke hatt mulighet til å kartlegge Totenåsen heldekkende og det kan muligens fortsatt forekomme bever på vestermyra og ved Steinsjøen. Likevel er dette en kraftig nedgang fra 2001 da det ble estimert ca. 60 bevere i Østre Toten (det ble brukt 3,8 bevere per bebodde hytte) (Fjeld 2001). Nedgangen er som nevnt tidligere da i Totenåsen og ikke i Lenaelva.

Konklusjon og videre arbeid

Undersøkelsen kommer frem til 7 aktive beverkolonier i Vestre Toten og 10 kolonier i Østre Toten kommune i 2020 som tilsvarer 68 individer, men den reelle bestandsstørrelsen er trolig noe høyere.

I områder med god gjenvekstevne og lite bartrær holder beverkoloniene seg stort sett uendret, slik vi har sett i Lenaelva. Knapphet på næringsressurser i Totenåsen ser ut til å ha gitt en kraftig reduksjon i bestanden over lang tid. Beveren etablerer seg stadig lengre nord og vi ser at det er stor aktivitet i deler av Hunnselva og ved Bøvra. I et vannområde slik som Skjeppsjøen med mange hytter nært vannkanten og store grantrær vil beveren kunne utgjøre en risiko for skade på eiendommer. Det ble observert store felte grantrær nært enkelte hytter.

Miljødirektoratet anser et jaktuttak på 10-20 % av vårbestanden som bærekraftig (www.miljodirektoratet.no/). For å kunne anslå hvor mange bever en kommune skal kunne felle er det dermed viktig å ha et tilstrekkelig godt nok kunnskapsgrunnlag om hvor stor bestanden i kommunen er. Miljødirektoratet anbefaler primært jakt i områder hvor beveren forårsaker kroniske skader eller ulemper på andre interesser.

Kunnskapsgrunnlaget om bever bør styrkes i mange kommuner for å bedre kunne vurdere åpning for jakt, antall som kan felles og for å kunne styre jaktuttak mot kolonier med høyt skadepotensial. Kartlagte data vil gi bedre kunnskap om bestandsstørrelse noe som er avgjørende for å kunne fastsette realistiske tall for bestandsutvikling. Siden mange kommuner har felles vannveier er det viktig å ha en felles forståelse for bestander som befinner seg i disse grenseområdene. En grundigere undersøkelse av beverbestanden i nabokommunene Lunner og Gran anses derfor som viktig for å bedre kunnskapsgrunnlaget for forvaltningen av bever i også i Totenkommunene.

Kilder

Bjerkely, H.J. (2018). Norske naturtyper – økologi og mangfold. Universitetsforlaget. 2. utgave.

Fjeld, G. (2001). Kartlegging og bestandstaksering av beveren i Østre Toten kommune 2001. Utmark-tjenester AS. Rapport 1/2001. 23 s.

Halley, D. J. & Rosell, F. (2003). Population and distribution of European beavers (*Castor fiber*). Lutra 46 (2) s. 91 – 101.

Halley, D.J. & Bevanger, K. (2005). Bever – forvaltning av en jakt-, friluft- og miljøressurs En håndbok om moderne metoder for praktisk forvaltning av beverbestander. – NINA Rapport 21. 61 s.

<https://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2005/21.pdf>

Miljødirektoratet. (2021, 10. februar). Veileder: Fastsette bestandsmål og regulere beverkolonier. <https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arter-og-naturtyper/forvalte-vilt/forvalte-bever/fastsette-bestandsmal-og-regulere-beverkolonier/kunnskapsgrunnlag/>

Noreng, J.E & Sandneseng, E. 2019. Bever i Oppland - 2019. Dokkadeltaet Våtmarkssenter. Rapport 2019-20.

Parker, H. & Rosell, F. (2012). Beaver Management in Norway – A Review of Recent Literature and Current Problems. HiT publikasjon no. 4/2012. 62 s.

Vedlegg

1. Områder kartlagt i Vestre Toten

A) Hunnselva – Dragerfløyten

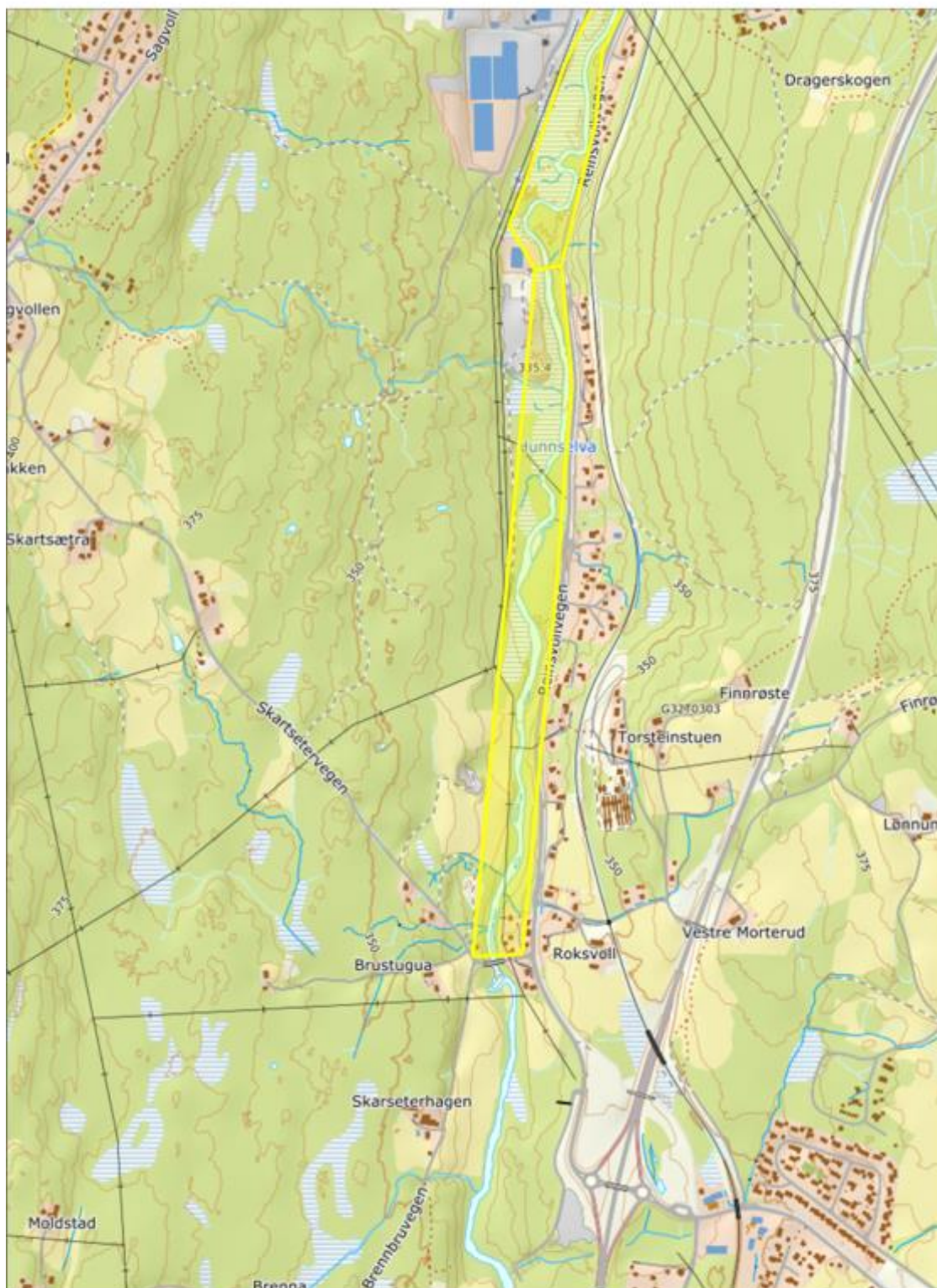
Senterposisjon: 260303.47, 6738178.24
Koordinatsystem: EPSG-25833
Utskriftsdato: 14.12.2020

0 50 100 150 200m

 Kartverket

B) Hunnselva – Torsteinstuen

Senterposisjon: 260054.62, 6736948.27
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 14.12.2020

0 100 200 300 400m

C) Hunnselva – Gudmundsveen

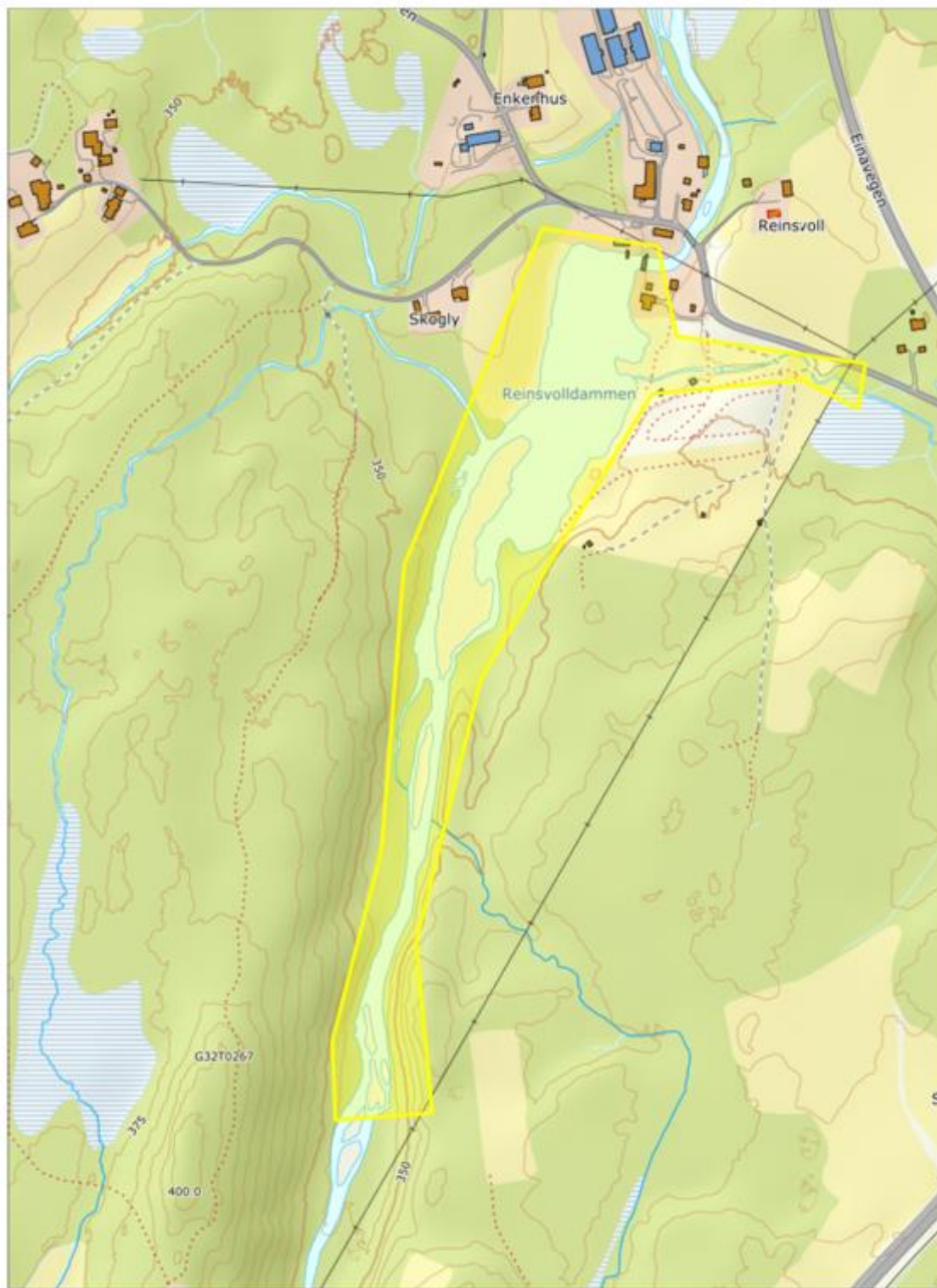

Senterposisjon: 260149.73, 6735664.52
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 14.12.2020

0 50 100 150 200m

D) Reinsvolldammen

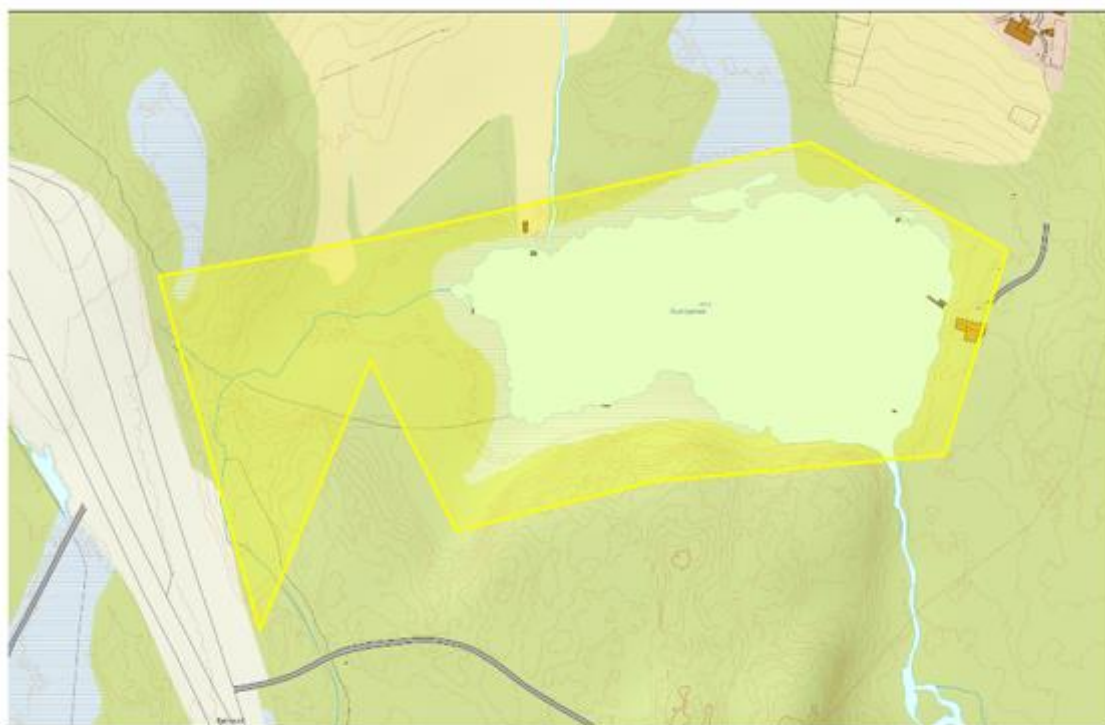

Senterposisjon: 259956.28, 6734629.01
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 14.12.2020

0 50 100 150 200m

E) Buertjernet

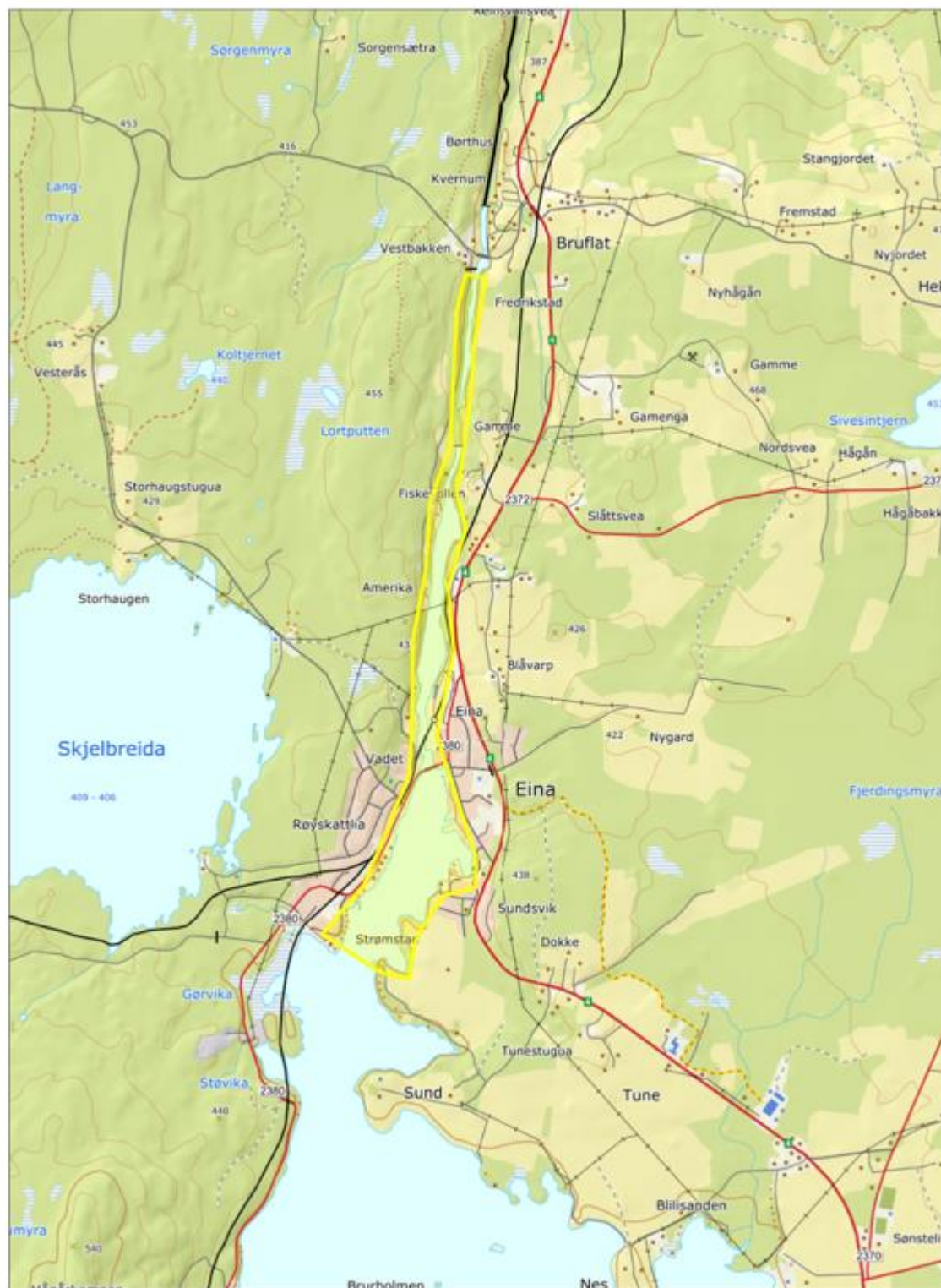
Senterposisjon: 258095.95, 6734750.85
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 14.12.2020

0 20 40 60 80m

Kartverket

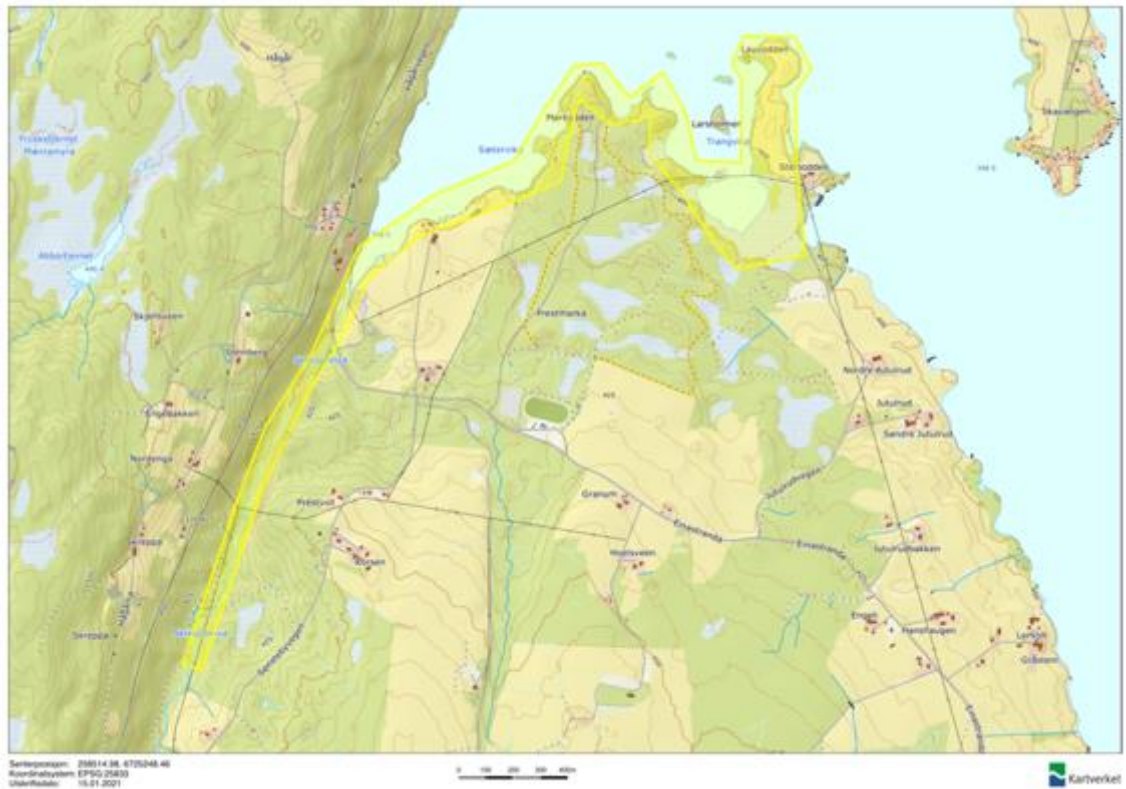
F) Eina

Senterposisjon: 259441.35, 6730066.76
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 14.12.2020

0 200 400 600 800m

G) Sætervika

H) Einavollen

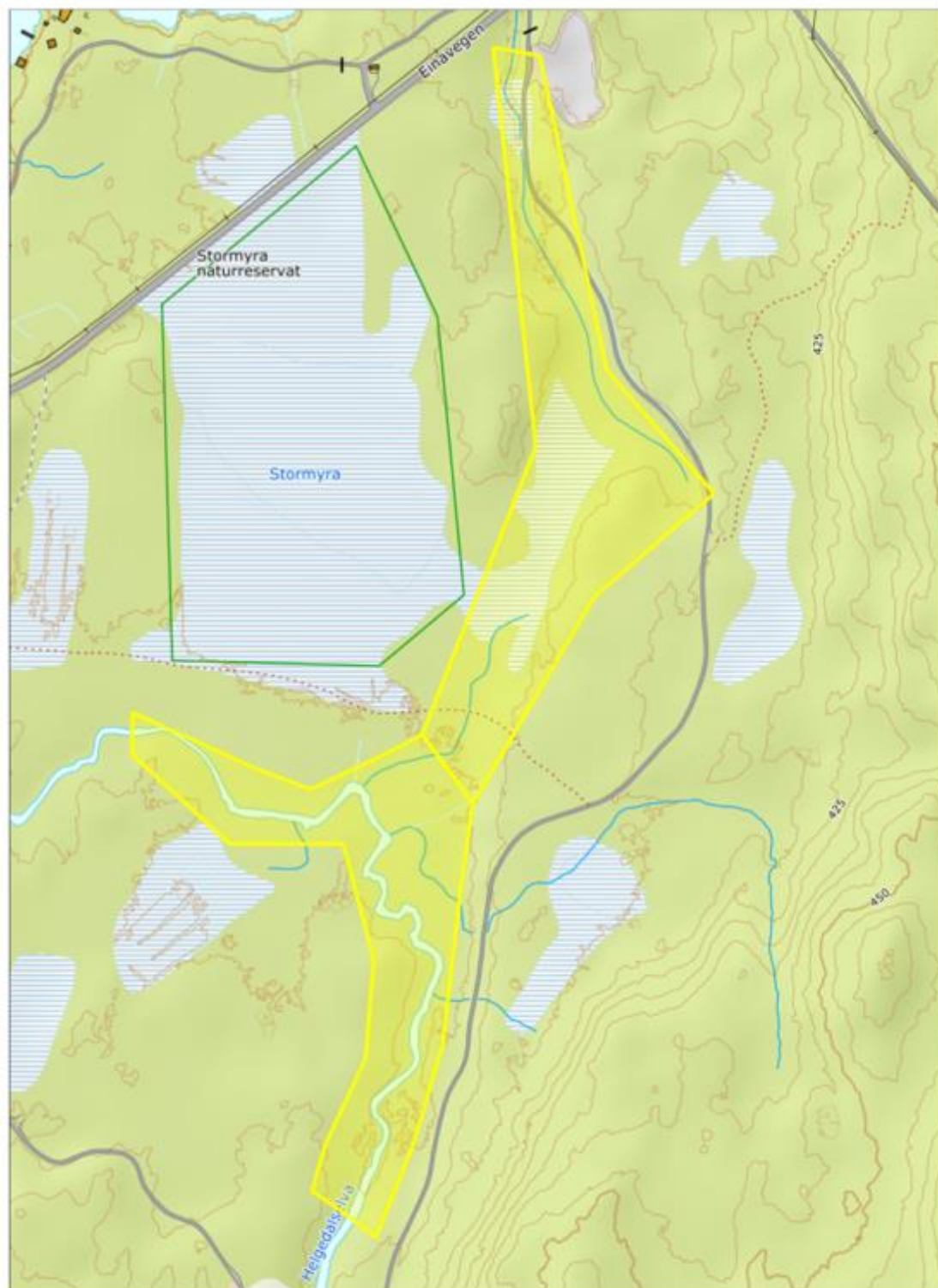

Senterposisjon: 260459.86, 6716936.23
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 14.12.2020

I) Helgedalselva

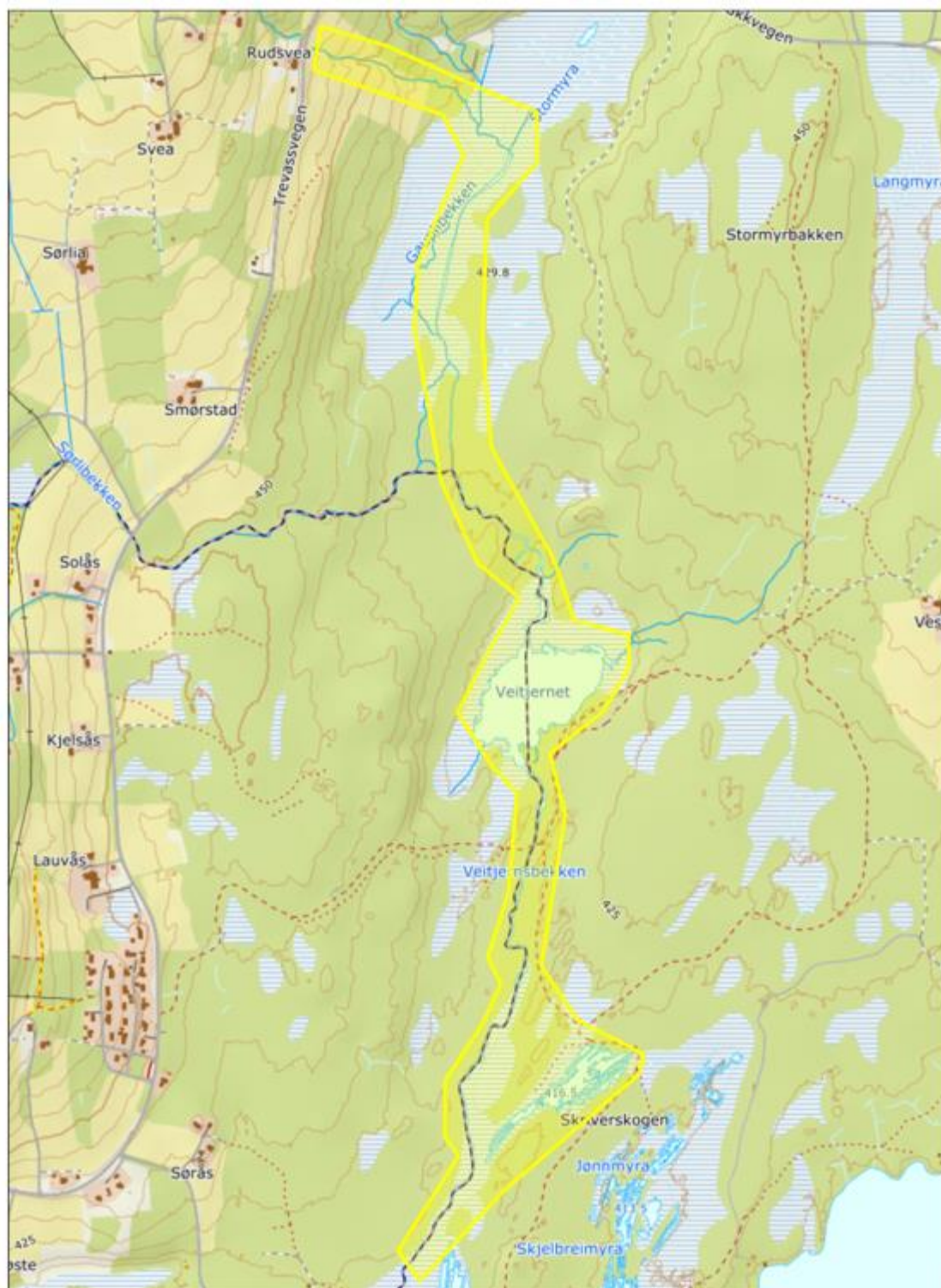

Senterposisjon: 261327.83, 6716765.42
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 14.12.2020

0 50 100 150 200m

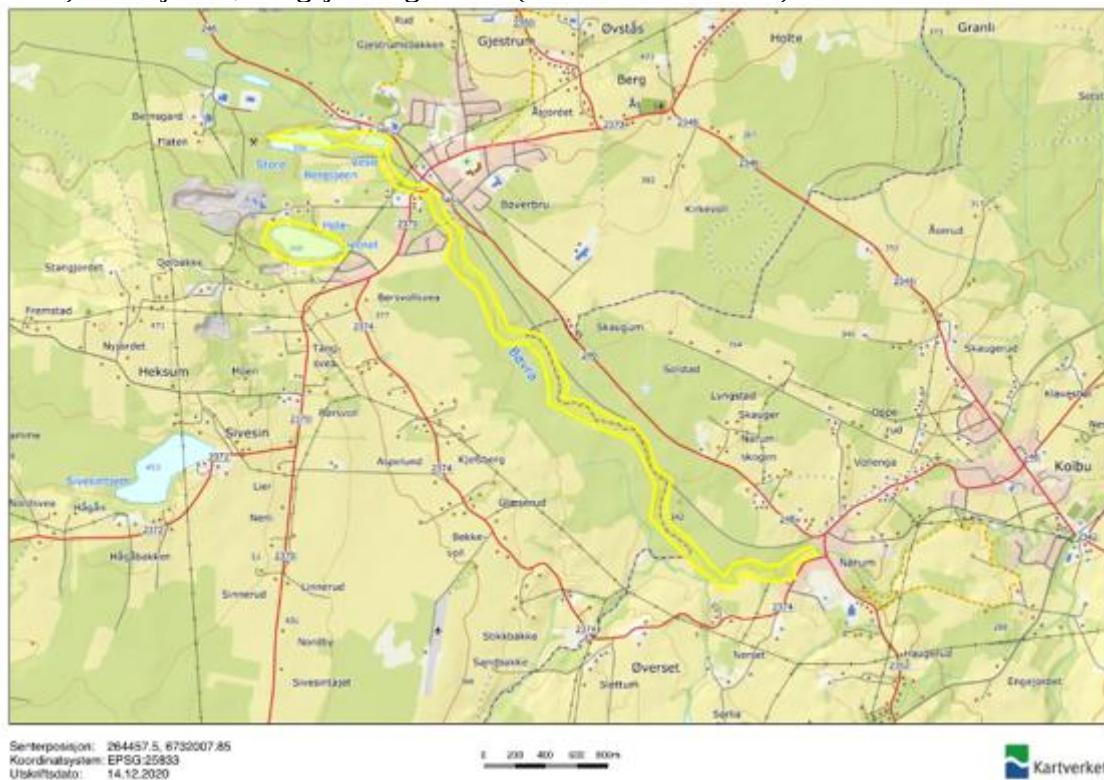
J) Gaupelibekken

Senterposisjon: 256377.88, 6731629.18
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 14.12.2020

0 100 200 300 400m

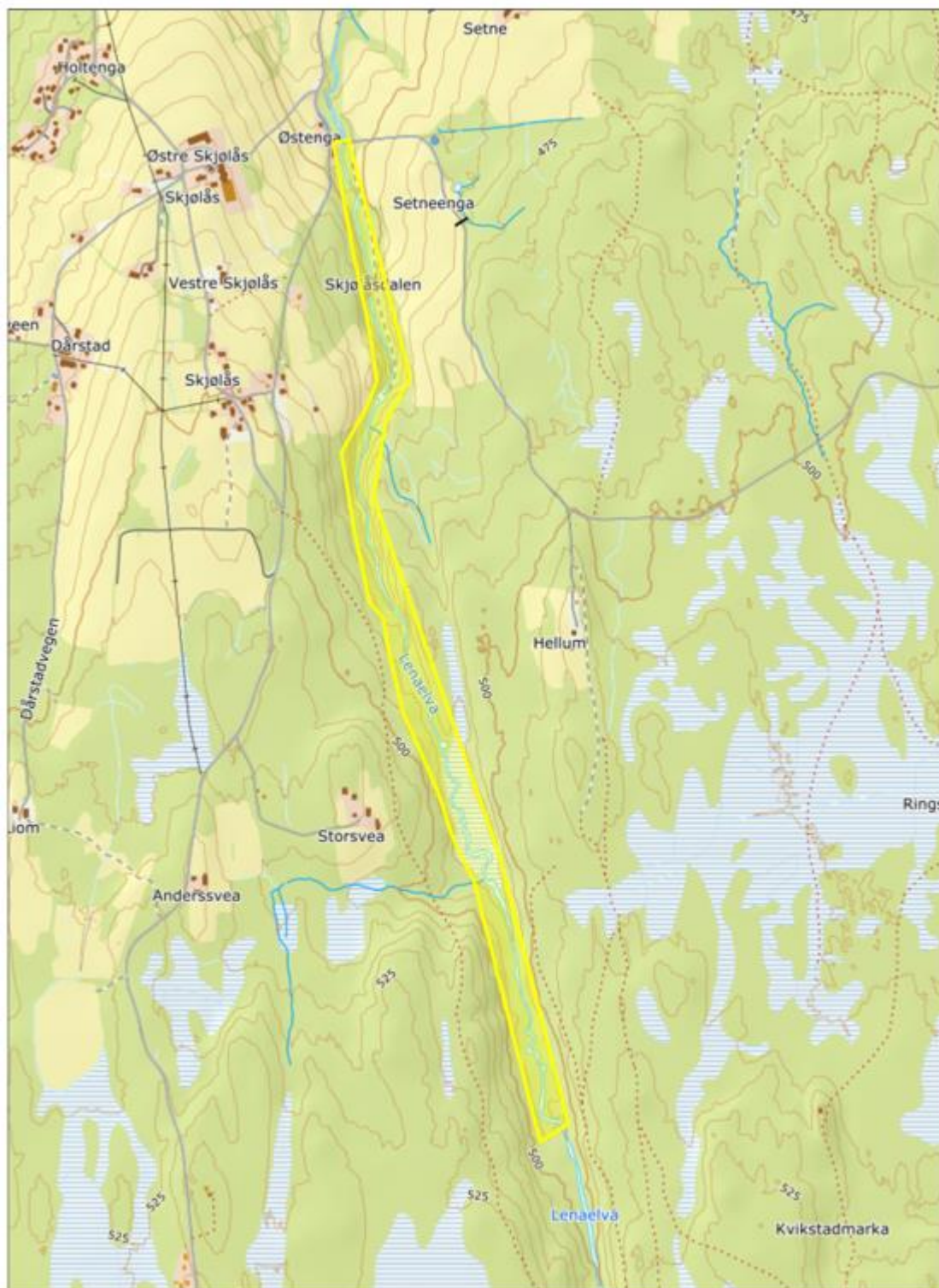
K) Holetjernet, Bergsjøen og Bøvra (Bøvra i Østre Toten)

1. Områder kartlagt i Østre Toten

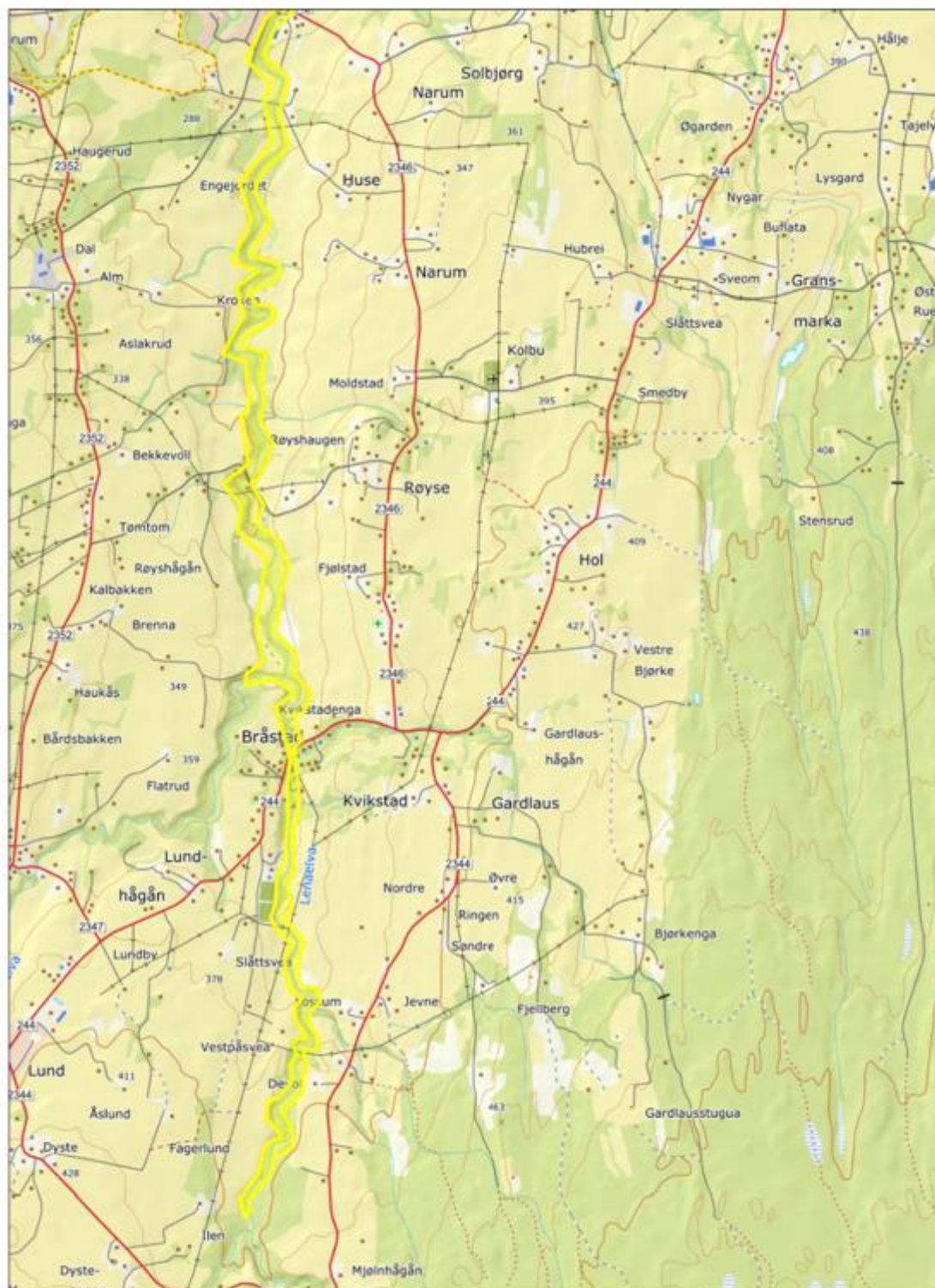
L) Lenaelva – Skjølås

Senterposisjon: 268279.41, 6722473.45
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 14.12.2020

0 100 200 300 400m

M) Lenaelva – Bråstad

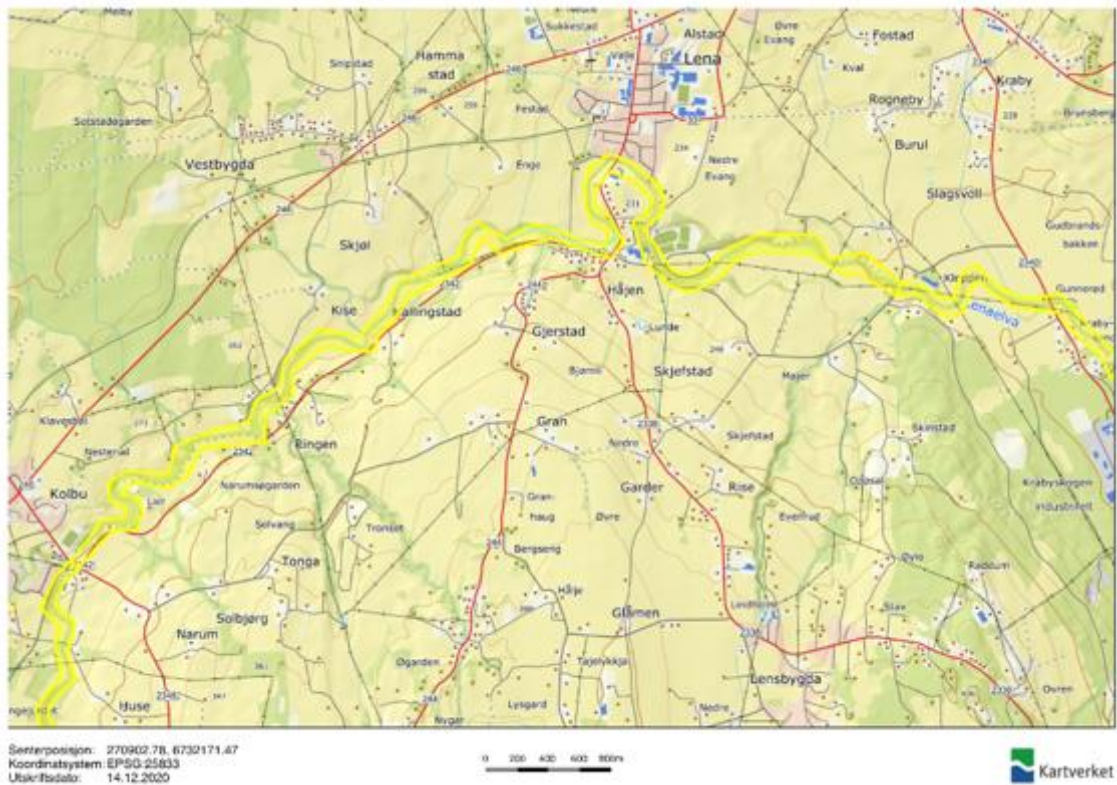

Senterposisjon: 268787.16, 6727550.95
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 14.12.2020

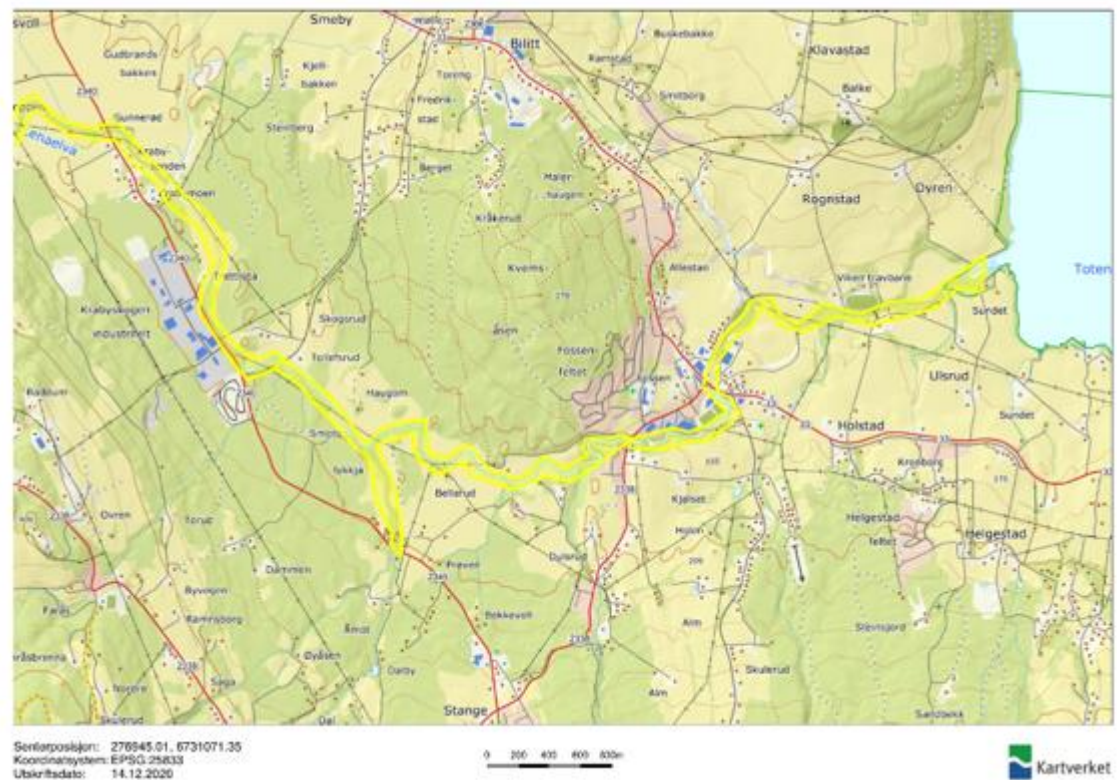
0 200 400 600 800m

N) Lenaelva – Lena

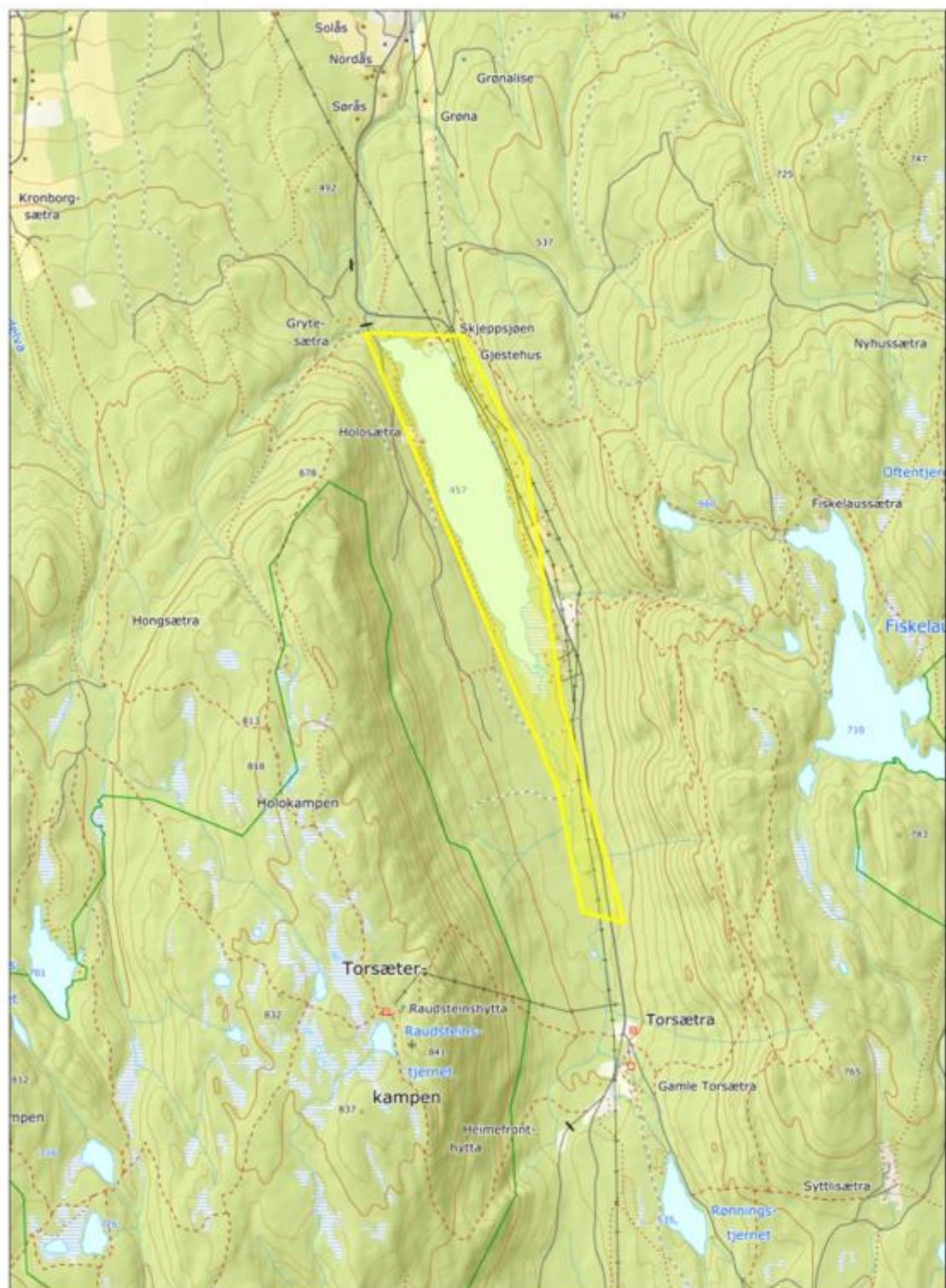

O) Lenaelva – Skreia

P) Skjeppsjøen

Senterposisjon: 277774.27, 6723781.51
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 14.12.2020

0 200 400 600 800m

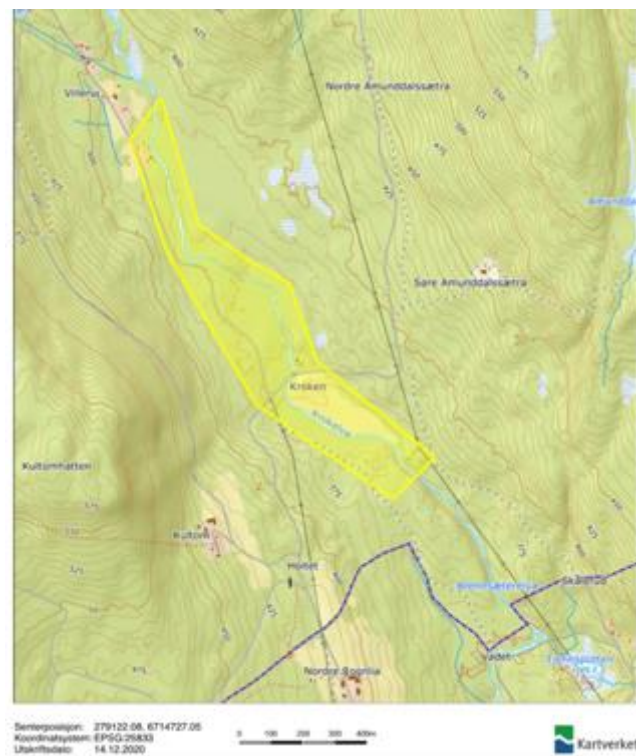
Q) Smørdalen

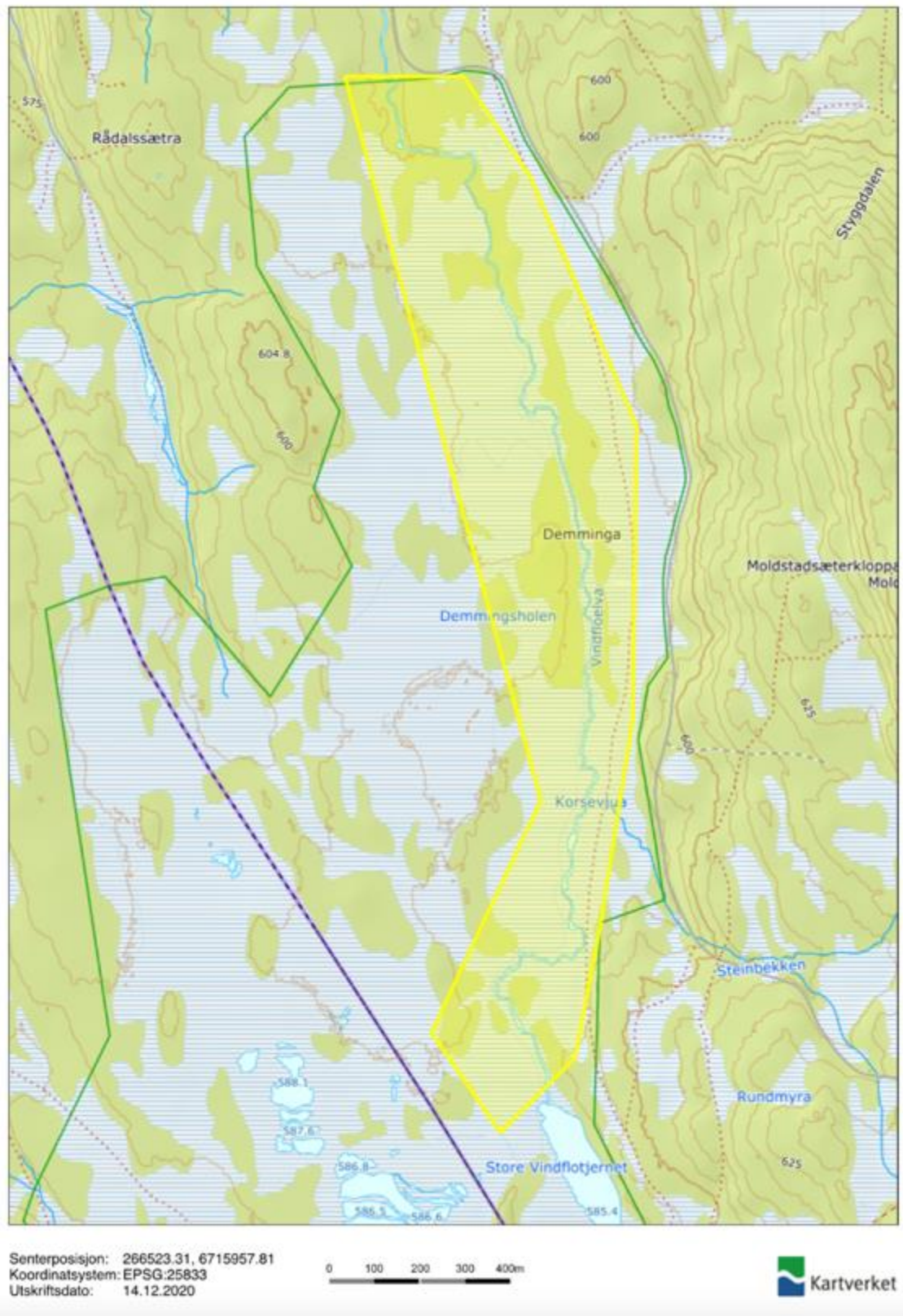
Senterposisjon: 276403.5, 6719595.1
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 14.12.2020

0 100 200 300 400m

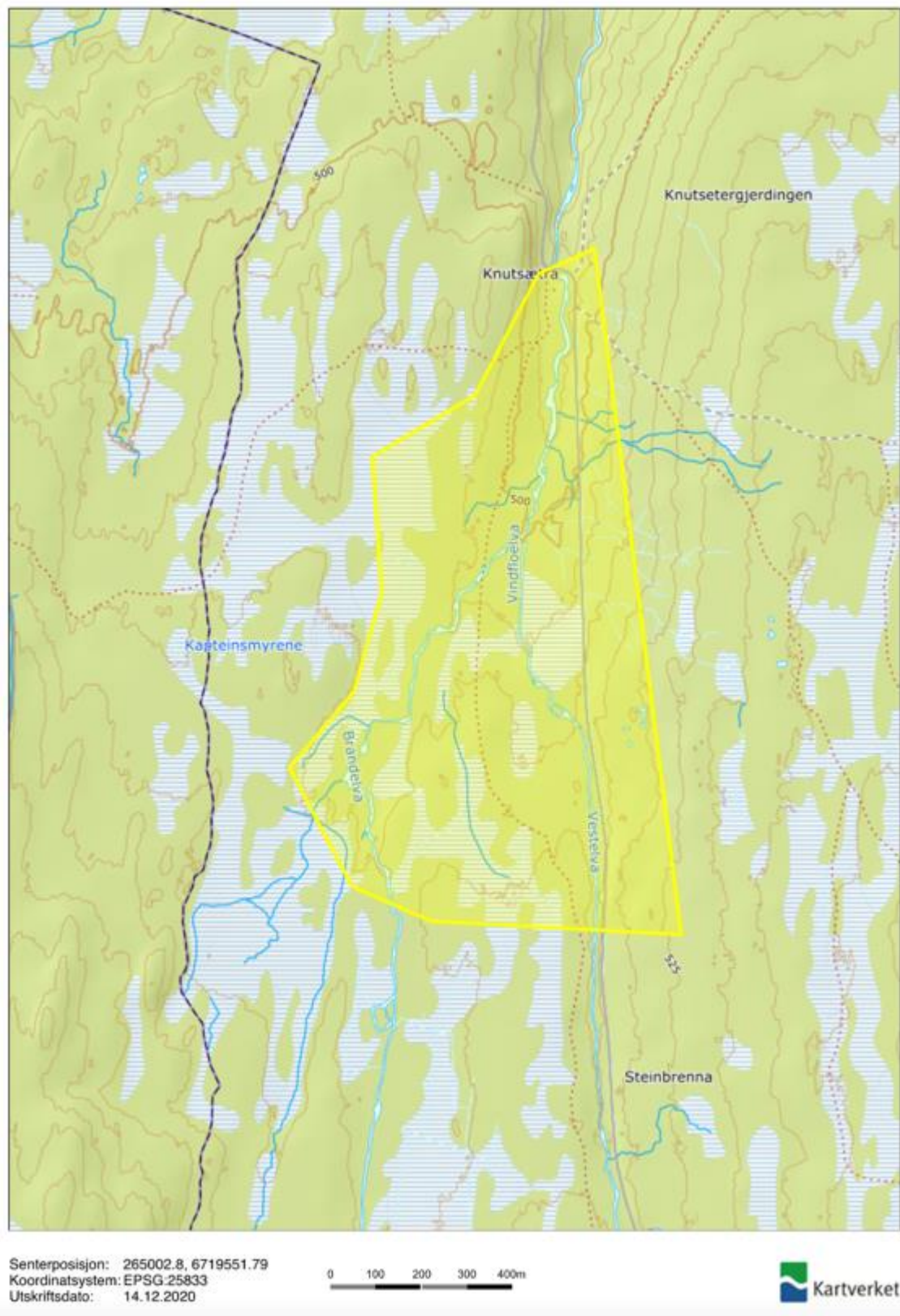
R) Brennsætersjøen og Kroken

S) Vindfloen

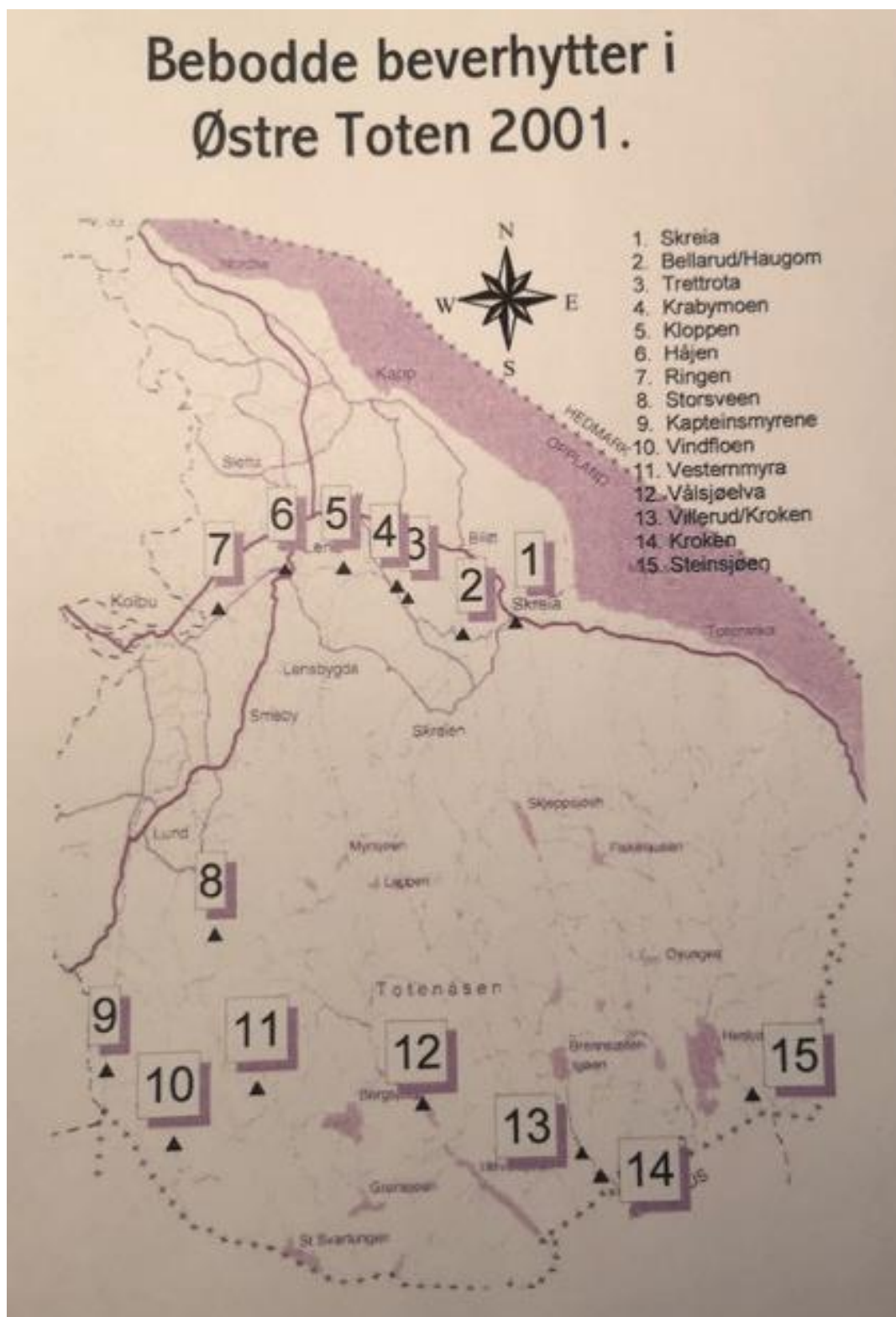

T) Kapteinsmyrene

2. Kart over bebodde beverhytter i Østre Toten i 2001

Dokkdeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS (DNV) ble etablert som et aksjeselskap i 2008 og eies av kommunene Nordre Land og Søndre Land. DNV tilbyr en rekke miljøfaglige tjenester og har opparbeidet betydelig kompetanse innenfor naturrestaurering, skjøtsel, anturveiledning og naturtypekartlegging. Selskapet jobber for at naturmangfoldet ivaretas og brukes på en bærekraftig måte, og formidler dette gjennom nyskapende naturveiledning. Du finner oss ved Dokkdeltaet naturreservat. Våtmarkssenteret har rullende utstillinger og er åpent for besøkende i sommermånedene.

Dokkdeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS Gamlevegen 84, 2870 Odnes Tel: +47 61100020 E-mail: post@dokkdeltaet.no www.dokkdeltaet.no

